

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय
संहिता, पद, जटा, घन पाठः

6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मण

Contents

TS 6.4.1.1	5
TS 6.4.1.2	5
TS 6.4.1.3	6
TS 6.4.1.4	7
TS 6.4.1.5	8
TS 6.4.2.1	9
TS 6.4.2.2	10
TS 6.4.2.3	11
TS 6.4.2.4	12
TS 6.4.2.5	13
TS 6.4.2.6	14
TS 6.4.3.1	15
TS 6.4.3.2	16

	2
TS 6.4.3.3	17
TS 6.4.3.4	17
TS 6.4.4.1	18
TS 6.4.4.2	19
TS 6.4.4.3	20
TS 6.4.4.4	21
TS 6.4.5.1	22
TS 6.4.5.2	23
TS 6.4.5.3	24
TS 6.4.5.4	25
TS 6.4.5.5	25
TS 6.4.5.6	26
TS 6.4.5.7	27
TS 6.4.6.1	28

	3
TS 6.4.6.2	29
TS 6.4.6.3	30
TS 6.4.6.4	31
TS 6.4.7.1	32
TS 6.4.7.2	32
TS 6.4.7.3	33
TS 6.4.8.1	34
TS 6.4.8.2	35
TS 6.4.8.3	36
TS 6.4.9.1	37
TS 6.4.9.2	38
TS 6.4.9.3	39
TS 6.4.9.4	40
TS 6.4.9.5	41

	4
TS 6.4.10.1	42
TS 6.4.10.2	43
TS 6.4.10.3	44
TS 6.4.10.4	44
TS 6.4.10.5	45
TS 6.4.10.6	46
TS 6.4.11.1	47
TS 6.4.11.2	48
TS 6.4.11.3	49
TS 6.4.11.4	50

TS 6.4.1.1

TS 6.4.1.1

Samhita Paata

य॒ज्ञेन॑ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत् ता उ॑प॒यङ्गि॑-रे॒वासृ॑जत् यदु॑प॒यजं॑ उ॒पय॑जति प्र॒जा ए॒व तद्
यज॑मानः सृजते जघना॒र्द्धाद॑व द्यति जघना॒र्द्धाद्धि॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते स्थवि॒मतो॑ऽव द्यति स्थवि॒मतो॑ हि
प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते ऽस॑भि॒न्दुन्न॑व द्यति प्रा॒णाना॑-मस॑भे॒दाय॑ न प॒र्याव॑र्तयति यत् प॒र्याव॑र्तये॒दुदा॑वर्तः प्र॒जा
ग्राहु॑कः स्याथ॑ समु॒द्रं ग॑च्छ॒ स्वाहे॑त्या॒ह॒ रेतः॑- []

Pada Paata

य॒ज्ञेन॑ । वै । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒सृज॑त् । ताः ।
उ॒प॒यङ्गि॑रित्यु॒पय॑ट्-भिः । ए॒व । अ॒सृज॑त् । यत् । उ॒प॒यज॑ इत्यु॒प - यज॑ः । उ॒प॒यज॑तीत्यु॒प -
यज॑ति । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । ए॒व । तत् । यज॑मानः । सृज॑ते । ज॒घना॒र्द्धादि॑ति॑ जघन
- अ॒र्द्धात् । अवे॑ति । द्यति॑ । ज॒घना॒र्द्धादि॑ति॑ जघन-अ॒र्द्धात् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः
। प्र॒जाय॑न्त॒ इति॑ प्र - जाय॑न्ते । स्थवि॒मतः । अवे॑ति । द्यति॑ । स्थवि॒मतः । हि । प्र॒जा
इति॑ प्र-जाः । प्र॒जाय॑न्त॒ इति॑ प्र-जाय॑न्ते । अस॑भि॒न्दुन्नित्य॑सं - भि॒न्दुन् । अवे॑ति । द्यति॑ ।
प्रा॒णाना॑मिति॑ प्र - अ॒नाना॑म् । अस॑भे॒दायेत्य॑सं - भे॒दाय॑ । न । प॒र्याव॑र्तयतीति॑ परि - आव॑र्तयति
। यत् । प॒र्याव॑र्तये॒दिति॑ परि - आव॑र्तयेत् । उ॒दा॑वर्तः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । ग्राहु॑कः ।
स्या॑त् । समु॒द्रम् । ग॑च्छ॒ स्वाहा॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । रेतः॑ ।

TS 6.4.1.2

TS 6.4.1.2

Samhita Paata

एव तद् दधात्यन्तरिक्षं गच्छ स्वाहेत्याहाऽन्तरिक्षेणैवास्मै प्रजाः प्र जनयत्यन्तरिक्षं ह्यनु प्रजाः
प्रजायन्ते देवः सवितारं गच्छ स्वाहेत्याह सवितृप्रसूत एवास्मै प्रजाः प्र जनयत्य-होरात्रे गच्छ
स्वाहेत्याहा-होरात्राभ्यामेवास्मै प्रजाः प्र जनयत्य-होरात्रे ह्यनु प्रजाः प्रजायन्ते मित्रावरुणौ गच्छ
स्वाहे- []

Pada Paata

एव । तत् । दुधाति । अन्तरिक्षम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । अन्तरिक्षेण । एव
। अस्मै । प्रजा इति प्र - जाः । प्रेति । जनयति । अन्तरिक्षम् । हि । अन्विति । प्रजा
इति प्र - जाः । प्रजायन्त इति प्र - जायन्ते । देवम् । सवितारम् । गच्छ । स्वाहा । इति
। आह । सवितृप्रसूत इति सवितृ - प्रसूतः । एव । अस्मै । प्रजा इति प्र - जाः । प्रेति ।
जनयति । अहोरात्रे इत्यहः - रात्रे । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । अहोरात्राभ्यामित्यहः -
रात्राभ्याम् । एव । अस्मै । प्रजा इति प्र-जाः । प्रेति । जनयति । अहोरात्रे इत्यहः-रात्रे । हि
। अन्विति । प्रजा इति प्र - जाः । प्रजायन्त इति प्र-जायन्ते । मित्रावरुणाविति मित्रा-वरुणौ
। गच्छ । स्वाहा ।

TS 6.4.1.3

TS 6.4.1.3

Samhita Paata

-त्याह प्रजास्वेव प्रजातासु प्राणापानौ दधाति सोमं गच्छ स्वाहेत्याह सौम्या हि देवतया प्रजा यज्ञं
गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा एव यज्ञियाः करोति छन्दांसि गच्छ स्वाहेत्याह पशवो वै छन्दांसि
पशून्नेवाव रुन्धे द्यावापृथिवी गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा एव प्रजाता द्यावापृथिवीभ्यामुभयतः परि गृह्णाति
नभो- []

Pada Paata

इति । आह । प्रजास्विति प्र - जासु । एव । प्रजातास्विति प्र - जातासु । प्राणापानाविति प्राण
- अपानौ । दधाति । सोमम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । सौम्याः । हि । देवतया
। प्रजा इति प्र - जाः । यज्ञम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजा इति प्र-जाः । एव ।
यज्ञियाः । करोति । छन्दांसि । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । पशवः । वै । छन्दांसि
। पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । द्यावापृथिवी इति द्यावा-पृथिवी । गच्छ । स्वाहा । इति
। आह । प्रजा इति प्र - जाः । एव । प्रजाता इति प्र-जाताः । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा -
पृथिवीभ्याम् । उभयतः । परीति । गृह्णाति । नभः ।

TS 6.4.1.4

TS 6.4.1.4

Samhita Paata

दिव्यं गच्छ स्वाहेत्याह प्रजाभ्य एव प्रजाताभ्यो वृष्टिं नियच्छत्यग्निं वैश्वानरं गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा
एव प्रजाता अस्यां प्रतिं स्थापयति प्राणानां वा एषोऽव द्यति योऽवद्यति गुदस्य मनो मे हार्दि
यच्छेत्याह प्राणानेव यथास्थानमुप ह्वयते पशोर्वा आलब्धस्य हृदयः शुगच्छति सा हृदयशूल- [

Pada Paata

दिव्यम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजाभ्य इति प्र-जाभ्यः । एव । प्रजाताभ्य
इति प्र - जाताभ्यः । वृष्टिम् । नीतिं । यच्छति । अग्निम् । वैश्वानरम् । गच्छ । स्वाहा
। इति । आह । प्रजा इति प्र - जाः । एव । प्रजाता इति प्र - जाताः । अस्याम् ।
प्रतीतिं । स्थापयति । प्राणानामिति प्र-अनानाम् । वै । एषः । अवेति । द्यति । यः ।
अवद्यतीयव - द्यति । गुदस्य । मनः । मे । हार्दि । यच्छ । इति । आह । प्राणानिति
प्र - अनान् । एव । यथास्थानमिति यथा - स्थानम् । उपेति । ह्वयते । पशोः । वै ।
आलब्धस्येत्या- लब्धस्य । हृदयम् । शुक् । ऋच्छति । सा । हृदयशूलमिति हृदय - शूलम् ।

TS 6.4.1.5

TS 6.4.1.5

Samhita Paata

-म॒भि॒ समेति॑ यत् पृ॒थि॒व्याः॑ हृ॒दय॑शूल-मु॒द्रा॒सये॑त् पृ॒थि॒वीः॑ शु॒चाऽर्प॑येद् यद॒प्स्व॑पः शु॒चाऽर्प॑येच्छु॒ष्क॑स्य
चाऽऽ*र्द्र॑स्यं च स॒न्धा॒वुद्रा॑सयत्यु॒भय॑स्य॒ शान्त्यै॑ यं द्वि॒ष्यात् तं ध्या॑ये-च्छु॒चैवैन॑-मर्पयति ॥

Pada Paata

अ॒भि । समि॑ति । ए॒ति । यत् । पृ॒थि॒व्याम् । हृ॒दय॑शूलमि॑ति हृदय - शूलम् । उ॒द्रा॒सये॑दित्यु॒त्
- वा॒सये॑त् । पृ॒थि॒वीम् । शु॒चा । अ॒र्प॑येत् । यत् । अ॒प्स्वि॒त्य॑प्- सु । अ॒पः । शु॒चा
। अ॒र्प॑येत् । शु॒ष्क॑स्य । च॒ । आ॒र्द्र॑स्यं । च॒ । स॒न्धा॒वि॒ति॑ सं - धौ । उ॒दि॒ति॑ । वा॒स॒य॒ति॑
। उ॒भय॑स्य । शान्त्यै॑ । यम् । द्वि॒ष्यात् । तम् । ध्या॑येत् । शु॒चा । ए॒व । ए॒नम् । अ॒र्प॑यति ॥

TS 6.4.2.1

TS 6.4.2.1

Samhita Paata

दे॒वा वै य॒ज्ञमा॒ग्नी॒द्वे व्य॑भजन्त॒ ततो॑ यदु॒त्यशि॑ष्यत् तद॒ब्रु॒वन् वस॑तु॒ नु न॑ इ॒दमि॑ति॒ तद् व॑सती॒वरी॑णां
व॑सती॒ वरि॑त्वं तस्मि॑न् प्रा॒तर्न॑ सम॑शक्नुवन् तद॒प्सु प्रा॑वेशयन् ता व॑सती॒ वरी॑रभवन् वसती॒वरी॑र्गृ॒ह्णाति॑

य॒ज्ञो वै व॑सती॒ वरी॑र्य॒श्मेवाऽऽ*र॒भ्यं गृही॑त्वोप॑ वसति॒ यस्या॑गृही॒ता अ॒भि नि॒म्रोचे॑-दना॑र॒ब्धोऽस्य॑ य॒ज्ञः
स्या॑- []

Pada Paata

दे॒वाः । वै । य॒ज्ञम् । आ॒ग्नी॑द्ध इत्या॒ग्निं - इ॒द्धे । वी॒तिं । अ॒भ॒ज॒न्तु । ततः॑ । यत् ।
अ॒त्य॒शि॒ष्य॒तेत्य॑ति-अ॒शि॒ष्य॒त । तत् । अ॒ब्रु॒व॒न् । वस॑तु । नु । नः । इ॒दम् । इति॑ । तत्
। व॒स॒ती॒वरी॑णाम् । व॒स॒ती॒व॒रि॒त्वमि॑ति वसती॒वरि॑ - त्वम् । तस्मि॑न् । प्रा॒तः । न । समि॑तिं ।
अ॒श॒क्रु॒व॒न् । तत् । अ॒प्स्वि॒त्यं॒प् - सु । प्रेति॑ । अ॒वे॒श॒य॒न् । ताः । व॒स॒ती॒वरीः॑ । अ॒भ॒व॒न्
। व॒स॒ती॒वरीः॑ । गृ॒ह्णा॒ति । य॒ज्ञः । वै । व॒स॒ती॒वरीः॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व । आ॒र॒भ्ये॒त्यां - र॒भ्यं ।
गृही॑त्वा । उपेति॑ । व॒स॒ति । यस्य॑ । अ॒गृही॑ताः । अ॒भी॒तिं । नि॒म्रो॒चे॒दि॒तिं नि - म्रो॒चे॒त् ।
अना॑र॒ब्ध इत्य॑नां - र॒ब्धः । अ॒स्य । य॒ज्ञः । स्या॒त् ।

TS 6.4.2.2

TS 6.4.2.2

Samhita Paata

द्य॒ज्ञं वि॑ च्छि॒न्द्या-ज्यो॑ति॒ष्यां वा गृ॒ह्णी॒याद्वि॑र॒ण्यं वा ऽव॒धाय॑ स॒शु॒क्रा॒णामे॒व गृ॒ह्णा॒ति यो वा॑ ब्रा॒ह्म॒णो
ब॑हु॒या॒जी तस्य॑ कुं॒भ्या॑नां गृ॒ह्णी॒याथ॑ स हि गृही॒त व॑सती॒वरी॑को वसती॒वरी॑गृ॒ह्णा॒ति प॒शवो॑ वै व॑सती॒वरीः॑
प॒शूने॒वाऽऽ*र॒भ्यं गृही॑त्वोप॑ वसति॒ यद॑न्वीपं तिष्ठन् गृ॒ह्णी॒यान्नि॑र्मा॒र्गुका॑ अ॒स्मात् प॒शवः॑ स्युः प्र॒तीपं॑
तिष्ठन् गृ॒ह्णा॒ति प्र॒ति॒रु॒द्धयै॑वास्मै प॒शून् गृ॒ह्णा॒तीन्द्रो॑- []

Pada Paata

य॒ज्ञम् । वी॒तिं । छि॒न्धा॒त् । ज्यो॒ति॒ष्यौ॑ । वा॒ । गृ॒ही॒या॒त् । हि॒र॒ण्य॒म् । वा॒ । अ॒व॒धा॒ये॒त्य॒व॒ -
 धा॒य॑ । स॒शु॒क्रा॒णामि॒ति॒ स॒शु॒क्रा॒णाम् । ए॒व । गृ॒ह्णा॒ति॒ । यः॑ । वा॒ । ब्रा॒ह्म॒णः॑ । ब॒हु॒या॒जी॒तिं॑
 बहु॒ - या॒जी॑ । तस्य॑ । कुं॒भ्या॑नाम् । गृ॒ही॒या॒त् । सः॑ । हि॒ । गृ॒ही॒त॒व॑स॒ती॒वरी॑क॒ इति॑ गृ॒ही॒त॒
 - व॒स॒ती॒वरी॑कः । व॒स॒ती॒वरीः॑ । गृ॒ह्णा॒ति॒ । प॒श॒वः॑ । वै । व॒स॒ती॒वरीः॑ । प॒शून् । ए॒व ।
 आ॒र॒भ्ये॒त्या॑ - र॒भ्य॑ । गृ॒ही॒त्वा । उ॒पे॒ति॑ । व॒स॒ति॒ । यत् । अ॒न्वी॒प॒म् । ति॒ष्ठ॒न् । गृ॒ही॒या॒त् ।
 नि॒र्मा॒र्गु॒का॒ इति॑ निः - मा॒र्गु॒काः॑ । अ॒स्मा॒त् । प॒श॒वः॑ । स्युः॑ । प्र॒ती॒प॒म् । ति॒ष्ठ॒न् । गृ॒ह्णा॒ति॒ ।
 प्र॒ति॒रु॒द्ध॒ये॒ति॑ प्र॒ति॒ - रु॒द्ध॒य॑ । ए॒व । अ॒स्मै॑ । प॒शून् । गृ॒ह्णा॒ति॒ । इ॒न्द्रः॑ ।

TS 6.4.2.3**TS 6.4.2.3****Samhita Paata**

वृ॒त्र॒म॒ह॒न्थ॑ सौ॒ऽ(१)पौ॒ऽ(१)भ्य॑मि॒यत् तासा॑ यन्मे॒द्ध्यं॑ य॒ज्ञि॒यः॑ स॒दे॒वा॒मासी॑त् तद॒त्य॑मु॒च्यत् ता॒ वह॑न्ती॒रभ॒वन्
 वह॑न्ती॒नां गृ॒ह्णा॒ति॒ या॒ ए॒व मे॒द्ध्या॑ य॒ज्ञि॒याः॑ स॒दे॒वा॒ आप॑स्ता सा॒मे॒व गृ॒ह्णा॒ति॒ नान्त॑मा वह॑न्ती॒रती॑याद्-
 यद॑न्त॒मा वह॑न्ती॒रती॑याद् य॒ज्ञम॑तिं॒ मन्ये॑त् न स्था॒व॒राणां॑ गृ॒ही॒या॒द् वरु॑णगृही॒ता॒ वै स्था॒व॒रा॒ यथ॑
 स्था॒व॒राणां॑ गृ॒ही॒या॒द् []

Pada Paata

वृत्रम् । अ॒ह॒न् । सः । अ॒पः । अ॒भी॒ति॑ । अ॒म्रि॒य॒त् । ता॒साम् । यत् । मे॒द्व्यम् । य॒ज्ञि॒यम् ।
 । स॒दे॒व॒मि॒ति॒ स - दे॒वम् । आ॒सी॒त् । तत् । अ॒ती॒ति॑ । अ॒मु॒च्य॒त् । ताः । व॒ह॒न्तीः । अ॒भ॒व॒न् ।
 । व॒ह॒न्ती॒नाम् । गृ॒ह्णा॒ति॒ । याः । ए॒व । मे॒द्व्याः । य॒ज्ञि॒याः । स॒दे॒वा इति॑ स - दे॒वाः ।
 आ॒पः । ता॒साम् । ए॒व । गृ॒ह्णा॒ति॒ । न । अ॒न्त॒माः । व॒ह॒न्तीः । अ॒ती॒ति॑ । इ॒या॒त् । यत् ।
 अ॒न्त॒माः । व॒ह॒न्तीः । अ॒ती॒या॒दि॒त्यं॒ति॒-इ॒या॒त् । य॒ज्ञम् । अ॒ती॒ति॑ । म॒न्ये॒त् । न । स्था॒व॒रा॒णाम् ।
 । गृ॒ह्णी॒या॒त् । व॒रु॒ण॒गृ॒ही॒ता इति॑ व॒रु॒ण - गृ॒ही॒ताः । वै । स्था॒व॒राः । यत् । स्था॒व॒रा॒णाम् ।
 गृ॒ह्णी॒या॒त् ।

TS 6.4.2.4

TS 6.4.2.4

Samhita Paata

-वरुणेनास्य य॒ज्ञं ग्रा॑हयेद् यद्वै दि॒वा भ॑वत्य॒पो रा॒त्रिः प्र वि॑शति॒ तस्मा॑त् ता॒म्रा आ॒पो दि॒वा द॑दृशे
 यन्न॑क्तं भ॒वत्य॒पोऽह॑ः प्र वि॑शति॒ तस्मा॑च्चन्द्रा॒ आपो॑ न॒क्तं द॑दृशे छा॒यायै॑ चा॒ऽऽ*त॑प॒तश्च॑ सु॒धौ गृ॑ह्णात्य-
 होरा॒त्रयो॑रे॒वास्मै॑ वर्णं गृह्णाति ह॒विष्म॑न्ती॒रि॒मा आप॑ इत्या॒ह ह॒विष्कृ॑तानामे॒व गृ॑ह्णाति ह॒विष्मा॑ऽ अस्तु-
 []

Pada Paata

वरु॑णेन । अ॒स्य॒ । य॒ज्ञम् । ग्रा॒ह॒ये॒त् । यत् । वै । दि॒वा । भ॑वति । अ॒पः । रा॒त्रिः । प्रेति॑

। वि॒श॒ति॒ । तस्मा॑त् । ता॒म्राः । आपः॑ । दि॒वा॑ । दु॒दृ॒श्रे । यत् । नक्त॑म् । भव॑ति । अ॒पः । अ॒हः । प्रेति॑ । वि॒श॒ति॒ । तस्मा॑त् । च॒न्द्राः । आपः॑ । नक्त॑म् । दु॒दृ॒श्रे । छा॒यायै॑ । च । आ॒तप॑त् इत्या॑ - तप॑तः । च । स॒न्धा॒वि॒ति॑ सं - धौ । गृ॒ह्णा॒ति॒ । अ॒हो॒रा॒त्रयो॑रित्य॑हः - रा॒त्रयोः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । वर्ण॑म् । गृ॒ह्णा॒ति॒ । ह॒विष्म॑तीः । इ॒माः । आपः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । ह॒विष्कृ॑ताना॒मिति॑ ह॒विः - कृ॒ता॒नाम् । ए॒व । गृ॒ह्णा॒ति॒ । ह॒विष्मा॑न् । अ॒स्तु ।

TS 6.4.2.5

TS 6.4.2.5

Samhita Paata

सूर्य॑ इत्या॑ह स॒शु॒क्राणा॑मे॒व गृ॒ह्णा॒त्यनु॑ष्टु॒भां गृ॒ह्णा॒ति॒ वा॒ग्वा अ॑नु॒ष्टुग् वा॒चैवै॑नाः सर्व॑या गृ॒ह्णा॒ति॒ चतु॑ष्पद॒यर्चा॑ गृ॒ह्णा॒ति॒ त्रिः सा॑दयति स॒प्त सं प॑द्यन्ते स॒प्तप॑दा श॒क्र॑री प॒शवः॑ श॒क्र॑री प॒शून्ने॒वाव॑ रुन्धे॒ ऽस्मै वै लो॒काय॑ गा॒र॒ह॑पत्य॒ आ धी॑यते॒ऽमुष्मा॑ आ॒हव॑नीयो॒ यद् गा॒र॒ह॑पत्य॒ उप॑सा॒दये॑द॒स्मिन् लो॒के प॑शु॒मान्थ॑ स्या॒द् यदा॑हव॒नीये॒ऽमुष्मि॑न्- []

Pada Paata

सूर्यः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । स॒शु॒क्राणा॑मि॒ति॒ स - शु॒क्रा॒णाम् । ए॒व । गृ॒ह्णा॒ति॒ । अ॒नु॒ष्टु॒भे॒त्यनु॑ - स्तु॒भां । गृ॒ह्णा॒ति॒ । वाक् । वै । अ॒नु॒ष्टु॒गि॒त्यनु॑ - स्तुक् । वा॒चा । ए॒व । ए॒नाः । सर्व॑या । गृ॒ह्णा॒ति॒ । चतु॑ष्पद॒येति॑ चतुः - प॒दया॑ । ऋ॒चा । गृ॒ह्णा॒ति॒ । त्रिः । सा॑द॒यति॑ । स॒प्त । स॒मिति॑ । प॒द्यन्ते॑ । स॒प्तप॑देति॑ स॒प्त - प॒दा । श॒क्र॑री । प॒शवः॑ । श॒क्र॑री । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रुन्धे॑ । अ॒स्मै ।

वै । लो॒काय॑ । गा॒रु॒ह॑प॒त्य इति॑ गा॒रु॒ह॑ - प॒त्यः । एति॑ । धी॒य॒ते । अ॒मुष्मै॑ । आ॒ह॒व॒नीय॑ इत्या॑
- ह॒व॒नीयः॑ । यत् । गा॒रु॒ह॑प॒त्य इति॑ गा॒रु॒ह॑ - प॒त्ये । उ॒प॒सा॒दये॑दित्यु॑प - सा॒दये॑त् । अ॒स्मिन् ।
लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒ति प॒शु - मा॒न् । स्या॒त् । यत् । आ॒ह॒व॒नीय॑ इत्या॑ - ह॒व॒नीये॑ । अ॒मुष्मि॑न् ।

TS 6.4.2.6

TS 6.4.2.6

Samhita Paata

लो॒के प॒शु॒मा॒न्त् स्या॑दु॒भयो॑रु॒पं सा॒दय॑त्यु॒भयो॑रे॒वैनं॑ लो॒कयोः॑ प॒शु॒मन्तं॑ करोति स॒र्वतः॑ परि॑ हरति
रक्ष॑साम॒प॒ह॒त्या इन्द्रा॑ग्नि॒योर्भा॑ग॒धेयीः॑ स्थेत्या॑ह यथा॒य॒जु॒रेवै॑तदा॒ग्नी॒द्ध उप॑ वासयत्येत॒द्वै य॒ज्ञस्या॑प॒राजितं॑
यदा॒ग्नी॒द्धं यदे॒व य॒ज्ञस्या॑प॒राजितं॑ तदे॒वैना॑ उप॑ वासयति यतः॑ खलु॒ वै य॒ज्ञस्य॑ वि॒त॒तस्य॑ न क्रियते
() तदनु॑ य॒ज्ञश्च॑ रक्षा॒स्य॒व च॑रन्ति यद् वह॑न्तीनां गृ॒ह्णाति॑ क्रियमाणमे॒व तद् य॒ज्ञस्य॑ शये॒ रक्ष॑सा॒-
मन॑न्ववचाराय॒ न ह्ये॑ता ई॒लय॑न्त्या तृ॒तीय॑सव॒नात् परि॑ शेरे॒ य॒ज्ञस्य॑ संत॑त्यै ॥

Pada Paata

लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒ति प॒शु - मा॒न् । स्या॒त् । उ॒भयोः॑ । उ॒पेति॑ । सा॒दय॑ति । उ॒भयोः॑ । ए॒व
। ए॒नम् । लो॒कयोः॑ । प॒शु॒मन्त॑मिति॒ प॒शु - मन्त॑म् । क॒रोति॑ । स॒र्वतः॑ । प॒रीति॑ । ह॒रति॑
। रक्ष॑साम् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प - ह॒त्यै । इन्द्रा॑ग्नि॒योरि॒तीन्द्र॑ - अ॒ग्नि॒योः । भा॒ग॒धेयी॑रिति॒ भाग॑ -
धेयीः॑ । स्थ॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । यथा॑य॒जुरिति॑ यथा॒-य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । आ॒ग्नी॒द्ध इत्या॑ग्नि॑
- इ॒द्धे । उ॒पेति॑ । वा॒सय॑ति । ए॒तत् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒प॒राजि॑तमित्य॒प॒रा॒जित॑म् । यत् ।

आग्नी॑द्धमित्याग्नि॑ - इ॒द्धम् । यत् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । अप॑राजित॒मित्यप॑रा - जित॒म् । तत् । ए॒व । ए॒नाः । उपेति॑ । वा॒स॒य॒ति । यतः॑ । खलु॑ । वै । य॒ज्ञस्य॑ । वित॑त॒स्येति॑ वि - त॒त॒स्य॑ । न । क्रि॒यते॑ () । तत् । अ॒न्विति॑ । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । अ॒वेति॑ । च॒र॒न्ति । यत् । वह॑न्तीनाम् । गृ॒ह्णाति॑ । क्रि॒यमा॑णम् । ए॒व । तत् । य॒ज्ञस्य॑ । श॒ये । रक्ष॑साम् । अन॑न्वव॒चारा॑येत्यन॑नु - अ॒व॒चा॒रा॒य॑ । न । हि । ए॒ताः । ई॒लय॑न्ति । ए॒ति॑ । तृ॒तीय॑स॒व॒नादिति॑ तृतीय - स॒व॒नात् । परी॑ति॒ । शे॒रे । य॒ज्ञस्य॑ । सन्त॑त्या॒ इति॑ सं - त॒त्यै ॥

TS 6.4.3.1

TS 6.4.3.1

Samhita Paata

ब्र॒ह्म॒वा॒दिनो॑ वद॒न्ति स॒ त्वा अ॑द्भ्युः स्या॒द्यः सोम॑मुपाव॒हरन्थ॑ सर्वा॑भ्यो दे॒वता॑भ्य उपाव॒हरे॑दिति॑ हृ॒दे त्वे॒त्याह॑ म॒नुष्ये॑भ्य ए॒वैतेन॑ करो॒ति मन॑से त्वे॒त्याह॑ पि॒तृभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करो॒ति दि॒वे त्वा सू॒र्याय॑ त्वे॒त्याह॑ दे॒वेभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोत्ये॒ताव॑ती॒र्वे दे॒वता॑स्ताभ्य॑ ए॒वैन॑ सर्वा॑भ्य उ॒पाव॑हरति पु॒रा वा॒चः- []

Pada Paata

ब्र॒ह्म॒वा॒दिन॑ इति॑ ब्र॒ह्म॒वा॒दिनः॑ । व॒द॒न्ति । सः । तु । वै । अ॒द्भ्युः । स्या॒त् । यः । सोम॑म् । उ॒पा॒व॒ह॒र॒न्ति॒युप॑ - अ॒व॒हर॑न् । सर्वा॑भ्यः । दे॒वता॑भ्यः । उ॒पा॒व॒ह॒रे॒दित्यु॑प - अ॒व॒हरे॑त् । इति॑ । हृ॒दे । त्वा । इति॑ । आ॒ह । म॒नुष्ये॑भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रो॒ति । मन॑से । त्वा । इति॑ । आ॒ह । पि॒तृभ्य॑ इति॑ पि॒तृ - भ्यः । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रो॒ति । दि॒वे । त्वा ।

। सूर्याय । त्वा । इति । आह । देवेभ्यः । एव । एतेन । करोति । एतावतीः । वै । देवताः । ताभ्यः । एव । एनम् । सर्वाभ्यः । उपावहरतीत्युप - अवहरति । पुरा । वाचः ।

TS 6.4.3.2

TS 6.4.3.2

Samhita Paata

प्रवदितोः प्रातरनुवाकमुपाकरोति यावत्येव वाक् तामव रुन्धे ऽपोऽग्रेऽभिव्याहरति यज्ञो वा आपो यज्ञमेवाभि वाचं विसृजति सर्वाणि छन्दांस्यन्वाह पशवो वै छन्दांसि पशून्मेवाव रुन्धे गायत्रिया तेजस्कामस्य परि दद्व्यात् त्रिष्टुभेन्द्रिय कामस्य जगत्या पशुकामस्यानुष्टुभा प्रतिष्ठाकामस्य पङ्क्त्या यज्ञकामस्य विराजाऽन्नकामस्य शृणोत्वग्निः समिधा हव- []

Pada Paata

प्रवदितोरिति प्र - वदितोः । प्रातरनुवाकमिति प्रातः - अनुवाकम् । उपाकरोतीत्युप-आकरोति । यावती । एव । वाक् । ताम् । अवेति । रुन्धे । अपः । अग्रे । अभिव्याहरतीत्यभि - व्याहरति । यज्ञः । वै । आपः । यज्ञम् । एव । अभीति । वाचम् । वीति । सृजति । सर्वाणि । छन्दांसि । अन्विति । आह । पशवः । वै । छन्दांसि । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । गायत्रिया । तेजस्कामस्येति तेजः - कामस्य । परीति । दद्व्यात् । त्रिष्टुभा । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय - कामस्य । जगत्या । पशुकामस्येति पशु - कामस्य । अनुष्टुभेत्यनु - स्तुभा । प्रतिष्ठाकामस्येति प्रतिष्ठा - कामस्य । पङ्क्त्या । यज्ञकामस्येति यज्ञ - कामस्य ।

विराजेति वि - राजा । अन्नकामस्येत्यन्न - कामस्य । शृणोतु । अग्निः । समिधेति सं - इधा । हवम् ।

TS 6.4.3.3

TS 6.4.3.3

Samhita Paata

म इत्याह सवितृप्रसूत एव देवताभ्यो निवेद्यापोऽच्छैत्यप इष्य होतरित्याहेषितः हि कर्म क्रियते मैत्रावरुणस्य चमसाद्धर्यवा द्रुवेत्याह मित्रावरुणौ वा अपां नेतारौ ताभ्यामेवैना अच्छैति देवीरापो अपां नपादित्याहाऽऽहुत्यैवैना निष्क्रीय गृह्णात्यथो हविष्कृताना-मेवाभिघृतानां गृह्णाति- []

Pada Paata

मे । इति । आह । सवितृप्रसूत इति सवितृ - प्रसूतः । एव । देवताभ्यः । निवेद्येति नि - वेद्य । अपः । अच्छ । एति । अपः । इष्य । होतः । इति । आह । इषितम् । हि । कर्म । क्रियते । मैत्रावरुणस्येति मैत्रा-वरुणस्य । चमसाद्धर्यविति चमस-अद्धर्यो । एति । द्रव । इति । आह । मित्रावरुणाविति मित्रा - वरुणौ । वै । अपाम् । नेतारौ । ताभ्याम् । एव । एनाः । अच्छ । एति । देवीः । आपः । अपाम् । नपात् । इति । आह । आहृत्येत्या - हुत्या । एव । एनाः । निष्क्रीयेति निः - क्रीय । गृह्णाति । अथो इति । हविष्कृतानामिति हविः - कृतानाम् । एव । अभिघृतानामित्यभि - घृतानाम् । गृह्णाति ।

TS 6.4.3.4

TS 6.4.3.4

Samhita Paata

कार्षि॑रसी॒त्याह॑ श॒मल॑मे॒वाऽऽसा॑मपं प्लावयति समु॒द्रस्य॑ वोऽक्षि॑त्या उन्न॑य॒ इत्या॑ह॒ तस्मा॑दु॒द्यमा॑नाः
पी॒यमा॑ना॒ आपो॑ न क्षी॒यन्ते॑ योनि॑र्वै य॒ज्ञस्य॑ चात्वा॑लं य॒ज्ञो व॑सती॒वरी॑र॒ होतृ॑चम॒सं च॑ मै॒त्रावरु॑णचम॒सं
च॑ स॒स्पर्श्य॑ वसती॒वरी॑र्व्या॒नय॑ति य॒ज्ञस्य॑ सयोनि॒त्वाया॑थो स्वादे॒वैना॒ योनेः॑ प्र ज॑नय॒त्यद्भ्यो॑ऽवे॒रपा॑(3)
इत्या॑होते () -म॑नन्नमु॒रुते॑माः प॒श्येति॑ वावै॒तदा॑ह॒ यद्य॑ग्नि॒ष्टोमो॑ जु॒होति॑ यद् यु॒क्थ्यः॑ परि॒धौ नि मा॑र्ष्टि
यद् य॑तिरा॒त्रो यजु॑र्वदन् प्र प॑द्यते य॒ज्ञक्र॑तूनां॒ व्यावृ॑त्त्यै ॥

Pada Paata

कार्षिः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । श॒मल॑म् । ए॒व । आ॒साम् । अ॒पेति॑ । प्ला॒वय॑ति । स॒मु॒द्रस्य॑
। वः । अ॒क्षि॒त्यै । उ॒दि॒ति । न॒ये । इति॑ । आ॒ह । तस्मा॑त् । अ॒द्यमा॑नाः । पी॒यमा॑नाः
। आ॒पः । न । क्षी॒यन्ते॑ । योनिः॑ । वै । य॒ज्ञस्य॑ । चात्वा॑लम् । य॒ज्ञः । व॑सती॒वरीः
। हो॒तृच॑म॒समि॑ति होतृ - च॒म॒सम् । च॒ । मै॒त्रावरु॑णच॒म॒समि॑ति मै॒त्रावरु॑ण - च॒म॒सम् । च॒ ।
स॒स्पर्श्ये॑ति सं - स्पर्श्य॑ । व॑सती॒वरीः । व्या॒नय॑तीति॑ वि - आ॒नय॑ति । य॒ज्ञस्य॑ । स॒योनि॒त्वाये॑ति
स॒योनि॑ - त्वाय॑ । अ॒थो इति॑ । स्वात् । ए॒व । ए॒नाः । योनेः॑ । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । अ॒द्भ्यो
इति॑ । अ॒वेः । अ॒पा(3)ः । इति॑ । आ॒ह । उ॒त () । ई॒म् । अ॒न॒न्नमुः॑ । उ॒त । इ॒माः ।
प॒श्य । इति॑ । वाव॑ । ए॒तत् । आ॒ह । यदि॑ । अ॒ग्नि॒ष्टोम॑ इत्य॑ग्नि - स्तो॒मः । जु॒होति॑ । यदि॑
। उ॒क्थ्यः॑ । परि॒धावि॑ति॑ परि - धौ । नीति॑ । मा॑र्ष्टि । यदि॑ । अ॒तिरा॒त्र इत्य॑ति - रा॒त्रः ।
यजुः॑ । वद॑न् । प्रेति॑ । प॒द्यते॑ । य॒ज्ञक्र॑तूनामि॑ति य॒ज्ञ - क्र॑तूनाम् । व्यावृ॑त्त्या॒ इति॑ वि - आ॒वृ॒त्त्यै ॥

TS 6.4.4.1

TS 6.4.4.1

Samhita Paata

देवस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्रस॑व इति॒ ग्रावा॑ण॒मा द॑त्ते प्रसू॑त्या अ॒श्विनो॑-बा॒हुभ्या॑मित्या॒हाश्विनो॑ हि दे॒वाना॑म॒द्भ्य॑
आस्ता॑ पू॒ष्णो हस्ता॑भ्या॒मित्या॑ह॒ यत्यै॑ प॒शवो॑ वै सोमो॑ व्या॒न उ॑पा॒शुस॑र्व॒नो यदु॑पा॒शुस॑र्व॒न-म॒भि
मिमी॑ते व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ द॒धातीन्द्रा॑य॒ त्वेन्द्रा॑य॒ त्वेति॑ मिमी॒त इन्द्रा॑य॒ हि सोमं॑ आ॒ह्रिय॑ते पञ्च॒ कृत्वो॑
यजु॑षा मिमी॒ते- []

Pada Paata

देवस्य॑ । त्वा । स॒वितुः॑ । प्रस॑व इति॒ प्र - स॒वे । इति॑ । ग्रावा॑ण॒म । एति॑ । द॒त्ते ।
प्रसू॑त्या इति॒ प्र - सू॒त्यै । अ॒श्विनोः॑ । बा॒हुभ्या॑मिति॒ बा॒हु-भ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनो॑ ।
हि । दे॒वाना॑म् । अ॒द्भ्य॑ इति॑ । आस्ता॑म् । पू॒ष्णः । हस्ता॑भ्याम् । इति॑ । आ॒ह । यत्यै॑ ।
प॒शवः॑ । वै । सोमः॑ । व्या॒न इति॑ वि - अ॒नः । उ॑पा॒शुस॑र्व॒न इत्यु॑पा॒शु - स॑र्व॒नः । यत्
। उ॑पा॒शुस॑र्व॒नमित्यु॑पा॒शु - स॑र्व॒नम् । अ॒भीति॑ । मिमी॑ते । व्या॒नमिति॑ वि - अ॒नम् । ए॒व ।
प॒शुषु॑ । द॒धाति॑ । इन्द्रा॑य । त्वा । इन्द्रा॑य । त्वा । इति॑ । मिमी॑ते । इन्द्रा॑य । हि । सोमः॑
। आ॒ह्रिय॑त॒ इत्या॑ - ह्रिय॑ते । पञ्च॑ । कृत्वः॑ । यजु॑षा । मिमी॑ते ।

TS 6.4.4.2

TS 6.4.4.2

Samhita Paata

पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्धे पञ्च कृत्वस्तूष्णीं दश सं पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं
 विराड् विराजैवान्नाद्यमव रुन्धे श्वात्राः स्थ वृत्रतुर इत्याहैष वा अपाः सोमपीथो य एवं वेद
 नाप्स्वार्तिमाच्छति यत्ते सोम दिवि ज्योतिरित्याहैभ्य एवैनं- []

Pada Paata

पञ्चाक्षरेति पञ्च-अक्षरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । पञ्च ।
 कृत्वः । तूष्णीम् । दश । समिति । पद्यन्ते । दशाक्षरेति दश - अक्षरा । विराडिति वि - राट्
 । अन्नम् । विराडिति वि - राट् । विराजेति वि - राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । अवेति
 । रुन्धे । श्वात्राः । स्थ । वृत्रतुर इति वृत्र - तुरः । इति । आह । एषः । वै । अपाम्
 । सोमपीथ इति सोम - पीथः । यः । एवम् । वेद । न । अप्स्वित्यप् - सु । आर्तिम् ।
 एति । ऋच्छति । यत् । ते । सोम । दिवि । ज्योतिः । इति । आह । एभ्यः । एव । एनम् ।

TS 6.4.4.3

TS 6.4.4.3

Samhita Paata

लोकेभ्यः सं भरति सोमो वै राजा दिशोऽभ्यङ्ग्यायथ स दिशोऽनु प्राविशत् प्रागपागुदङ्गधरागित्याह
 दिग्भ्य एवैनं सं भरत्यथो दिशं एवास्मा अव रुन्धे ऽम्ब नि ष्वरेत्याह कामुका एनं स्त्रियो भवन्ति
 य एवं वेद यत् ते सोमादाभ्यं नाम जागृवीत्या- []

Pada Paata

लोकेभ्यः । समितिं । भरति । सोमः । वै । राजा । दिशः । अभीतिं । अङ्ग्यायत् । सः
 । दिशः । अनु । प्रेतिं । अविशत् । प्राक् । अपाक् । उदक् । अधराक् । इति । आह
 । दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । एव । एनम् । समितिं । भरति । अथो इति । दिशः । एव
 । अस्मै । अवेति । रुन्धे । अम्ब । नीतिं । स्वर । इति । आह । कामुकाः । एनम् ।
 स्त्रियः । भवन्ति । यः । एवम् । वेद । यत् । ते । सोम । अदाभ्यम् । नाम । जागृवि
 । इति ।

TS 6.4.4.4

TS 6.4.4.4

Samhita Paata

-हैष वै सोमस्य सोमपीथो य एवं वेद न सौम्यामार्तिमाच्छति घन्ति वा एतथ सोमं यदभिषुण्वन्त्यं
 शूनपं गृह्णाति त्रायंत एवैनं प्राणा वा अश्वः पशवः सोमो ऽशून् पुनरपि सृजति प्राणानेव पशुषु
 दधाति द्वौद्वावपि सृजति तस्माद् द्वौद्वा प्राणाः ॥

Pada Paata

आ॒हृ । ए॒षः । वै । सोम॑स्य । सोम॑पी॒थ इति॑ सोम - पी॒थः । यः । ए॒वम् । वेद॑ ।
 न । सौ॒म्याम् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छ॒ति । घ्नन्ति॑ । वै । ए॒तत् । सोम॑म् । यत् ।
 अ॒भिषु॑ण्वन्तीत्य॑भि - सु॒न्वन्ति॑ । अ॒शून् । अ॒पेति॑ । गृ॒ह्णा॒ति । त्राय॑ते । ए॒व । ए॒नम् । प्रा॒णा
 इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । अ॒शवः॑ । प॒शवः॑ । सोमः॑ । अ॒शून् । पुनः॑ । अ॒पीति॑ । सृ॒ज॒ति
 । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र - अ॒नान् । ए॒व । प॒शुषु॑ । दु॒धा॒ति । द्वा॒द्वा॒विति॑ द्वा - द्वा । अ॒पीति॑ । सृ॒ज॒ति
 । तस्मा॑त् । द्वा॒द्वा॒विति॑ द्वा - द्वा । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः ॥

TS 6.4.5.1**TS 6.4.5.1****Samhita Paata**

प्रा॒णो वा ए॒ष यदु॑पा॒शु र्यदु॑पा॒श्वग्रा॒ ग्रहा॑ गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒णमे॒वानु॑ प्र य॒न्त्यरु॑णो ह॑ स्मा॒ऽऽ*हौप॑वेशिः
 प्रा॒तस्स॒व॒न ए॒वाहं॑ य॒ज्ञश् स॑ स्था॒पयामि॑ तेन॒ ततः॑ स॒स्थिते॑न च॒रामी॑त्य॒ष्टौ कृ॒त्वोऽग्रे॑-ऽभिषु॑णो-
 त्य॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री गाय॑त्रं प्रा॒तस्स॒व॒नं प्रा॒तस्स॒व॒नमे॒व तेन॑ ऽऽ*प्रो॒त्येका॑दश॒ कृ॒त्वो द्वि॒तीय॑-मेका॑दशाक्षरा
 त्रि॒ष्टुप् त्रै॒ष्टुभं॑ मा॒द्व्यदि॑नः- []

Pada Paata

प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । वै । ए॒षः । यत् । उ॒पा॒शुरि॒त्युप॑-अ॒शुः । यत् । उ॒पा॒श्वग्रा॑ इत्यु॒पा॒शु

- अ॒ग्राः । ग्र॒हाः । गृ॒ह्यन्ते । प्रा॒णमि॒ति प्र - अ॒नम् । ए॒व । अ॒नु । प्रे॒ति । य॒न्ति । अ॒रुणः । ह । स्म । आ॒ह । औ॒प॒वे॒शि॒रि॒त्यौप॑ - वे॒शिः । प्रा॒त॒स्स॒व॒न इति॑ प्रा॒तः-स॒व॒ने । ए॒व । अ॒हम् । य॒ज्ञम् । स॒मि॒ति । स्था॒प॒यामि॑ । तेन॑ । त॒तः । स॒स्थि॒ते॒नेति॑ सं-स्थि॒तेन॑ । च॒रामि॑ । इति॑ । अ॒ष्टौ । कृ॒त्वं । अ॒ग्रे । अ॒भी॒ति । सु॒नो॒ति । अ॒ष्टाक्ष॑रेत्य॒ष्टा - अ॒क्षरा॑ । गा॒य॒त्री । गा॒य॒त्रम् । प्रा॒त॒स्स॒व॒नमि॒ति प्रा॒तः - स॒व॒नम् । प्रा॒त॒स्स॒व॒नमि॒ति प्रा॒तः - स॒व॒नम् । ए॒व । तेन॑ । आ॒प्नो॒ति । ए॒का॒द॒श । कृ॒त्वं । द्वि॒तीय॑म् । ए॒का॒द॒शाक्ष॑रेत्ये॒का॒द॒श-अ॒क्षरा॑ । त्रि॒ष्टुप् । त्रै॒ष्टु॒भम् । मा॒ह्व्य॑न्दि॒नम् ।

TS 6.4.5.2

TS 6.4.5.2

Samhita Paata

स॒व॒नं मा॒ह्व्य॑न्दि॒नमे॒व स॒व॒नं तेन॑ऽऽप्नो॒ति द्वा॒द॒श कृ॒त्वंस्तृ॒तीयं द्वा॒द॒शाक्ष॑रा॒ जग॑ती॒ जाग॑तं तृ॒तीयस॒व॒नं तृ॒तीयस॒व॒नमे॒व तेन॑ऽऽप्नो॒त्ये॒ता॒ ह वा॒व स॒ य॒ज्ञस्य॑ स॒स्थि॒तिमु॒वा॒चा स्क॑न्दा॒यास्क॑न्न॒ हि तद्-यद्-य॒ज्ञस्य॑ स॒स्थि॒तस्य॑ स्क॒न्द॒त्यथो॑ ख॒ल्वाहु॑र्गा॒य॒त्री वा॒व प्रा॑त॒स्स॒व॒ने ना॒ति॒वा॒द इत्य॑न॒ति॒वा॒दुक् ए॒नं भ्रा॑तृ॒व्यो भ॒वति॑ य ए॒वं वे॒द तस्मा॑द॒ष्टाव॑ष्टौ- []

Pada Paata

स॒व॒नम् । मा॒ह्व्य॑न्दि॒नम् । ए॒व । स॒व॒नम् । तेन॑ । आ॒प्नो॒ति । द्वा॒द॒श । कृ॒त्वं । तृ॒तीय॑म् । द्वा॒द॒शाक्ष॑रेति॒ द्वा॒द॒श - अ॒क्षरा॑ । जग॑ती । जाग॑तम् । तृ॒तीयस॒व॒नमि॒ति तृ॒तीय - स॒व॒नम् । तृ॒तीयस॒व॒नमि॒ति तृ॒तीय-स॒व॒नम् । ए॒व । तेन॑ । आ॒प्नो॒ति । ए॒ताम् । ह । वा॒व । सः ।

य॒ज्ञस्य॑ । स॒स्थिति॑मिति॒ सं - स्थि॑तिम् । उ॒वाच॑ । अ॒स्कन्दा॑य । अ॒स्कन्म॑ । हि । तत् ।
 यत् । य॒ज्ञस्य॑ । स॒स्थित॑स्येति॒ सं - स्थि॑तस्य । स्क॒न्दति॑ । अथो॒ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः ।
 गा॒यत्री॑ । वाव । प्रा॒तस्स॑वन इति॑ प्रातः - स॒वने॑ । न । अ॒तिवा॑दु इत्य॑ति - वा॒दे॑ । इति॑ ।
 अ॒न॒तिवा॑दुक॒ इत्य॑न॒ति - वा॒दुकः॑ । ए॒नम् । भ्रातृ॑व्यः । भ॒वति॑ । यः । ए॒वम् । वे॒द॑ । तस्मा॑त्
 । अ॒ष्टाव॑ष्टा॒वित्य॑ष्टौ - अ॒ष्टौ ।

TS 6.4.5.3

TS 6.4.5.3

Samhita Paata

कृ॒त्वोऽभि॑षु॒त्यं ब्र॑ह्म॒वादि॑नो॒ वद॑न्ति॒ प॒वित्र॑व॒न्तोऽन्ये॑ ग्र॒हा॑ गृ॒ह्यन्ते॑ किं॒प॒वित्र॑ उपा॒श्रु॑रिति॒ वाक्प॑वि॒त्र
 इति॑ ब्रू॒याद्-वा॒चस्प॑तये॒ पव॑स्व वा॒जि॒न्नित्या॑ह॒ वाचै॑वैनं॒ पव॑यति॒ वृष्णो॑ अ॒शुभ्या॑मित्या॒ह वृष्णो॑
 ह्ये॒ताव॑श्शू॒ यौ सोम॑स्य॒ गर्भ॑स्ति॒पूत॑ इत्या॒ह गर्भ॑स्ति॒ना ह्ये॒नं प॒वय॑ति॒ दे॒वो दे॒वानां॑ प॒वित्र॑म॒सीत्या॑ह
 दे॒वो ह्येष॑- []

Pada Paata

कृ॒त्वः । अ॒भिषु॒त्यमि॒त्य॑भि॒सु॒त्यम् । ब्र॑ह्म॒वादि॑न॒ इति॑ ब्रह्म॒वादि॑नः । व॒दन्ति॑ । प॒वित्र॑व॒न्त॒ इति॑
 प॒वित्र॑ - व॒न्तः । अ॒न्ये । ग्र॒हाः । गृ॒ह्यन्ते॑ । किं॒प॒वित्र॑ इति॑ किम् - प॒वित्रः॑ । उपा॒श्रु॑रित्यु॒प
 - अ॒शुः । इति॑ । वाक्प॑वि॒त्र इति॑ वाक्-प॒वित्रः॑ । इति॑ । ब्रू॒यात् । वा॒चः । प॑तये । प॒व॒स्व
 । वा॒जि॒न् । इति॑ । आ॒ह । वा॒चा । ए॒व । ए॒नम् । प॒व॒यति॑ । वृ॒षः । अ॒शुभ्या॑मित्य॒शु -

भ्याम् । इति । आह । वृष्णः । हि । एतौ । अशू इति । यौ । सोमस्य । गर्भस्तिपूत
इति गर्भस्ति - पूतः । इति । आह । गर्भस्तिना । हि । एनम् । पवयति । देवः । देवानाम्
। पवित्रम् । असि । इति । आह । देवः । हि । एषः ।

TS 6.4.5.4

TS 6.4.5.4

Samhita Paata

सन् देवानां पवित्रं येषां भागोऽसि तेभ्यस्त्वेत्याह येषां ह्येष भागस्तेभ्य एनं गृह्णाति स्वां
कृतोऽसीत्याह प्राणमेव स्वमकृत मधुमतीर्न इषस्कृधीत्याह सर्वमेवास्मा इदं स्वदयति विश्वेभ्य-
स्त्वेन्द्रियेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्य इत्याहोभयेष्वेव देवमनुष्येषु प्राणान् दधाति मनस्त्वा- []

Pada Paata

सन् । देवानाम् । पवित्रम् । येषाम् । भागः । असि । तेभ्यः । त्वा । इति । आह ।
येषाम् । हि । एषः । भागः । तेभ्यः । एनम् । गृह्णाति । स्वाङ्कृतः । असि । इति । आह
। प्राणमिति प्र - अनम् । एव । स्वम् । अकृत । मधुमतीरिति मधु - मतीः । नः । इषः
। कृधि । इति । आह । सर्वम् । एव । अस्मै । इदम् । स्वदयति । विश्वेभ्यः । त्वा ।
इन्द्रियेभ्यः । दिव्येभ्यः । पार्थिवेभ्यः । इति । आह । उभयेषु । एव । देवमनुष्येष्विति देव
- मनुष्येषु । प्राणानिति प्र - अनान् । दधाति । मनः । त्वा ।

TS 6.4.5.5

TS 6.4.5.5

Samhita Paata

ऽद्वित्या॑ह॒ मन॑ ए॒वाश्नु॑त उ॒र्वन्तरि॑क्ष-मन्वि॒हीत्या॑हा-न्तरि॒क्षदे॒वत्यो॑ हि प्रा॒णः स्वाहा॑ त्वा सु॒भ॒वः
सूर्या॑येत्या॑ह प्रा॒णा वै स्व॒भ॒वसो॑ दे॒वास्तेष्वे॒व प॒रोक्षं॑ जुहोति दे॒वेभ्य॑स्त्वा मरीचि॒पेभ्य॑ इत्या॑हा ऽऽ*द्वि॒त्यस्य॑
वै र॒श्मयो॑ दे॒वा म॑रीचि॒पास्तेषां॑ तद् भा॒ग॒धेयं॑ ताने॒व तेन॑ प्रीणाति यदि॑ का॒मये॑त वर॒षु॒कः प॒र्जन्यः॑- []

Pada Paata

अ॒ष्टु । इति॑ । आ॒ह । मनः॑ । ए॒व । आ॒श्नु॒ते । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒न्वि॒ति । इ॒हि । इति॑
। आ॒ह । अ॒न्तरि॑क्षदे॒वत्यं॑ इत्य॒न्तरि॑क्ष-दे॒वत्यः॑ । हि । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । स्वाहा॑ । त्वा
। सु॒भ॒व इति॑ सु - भ॒वः । सूर्या॑य । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । स्व॒भ॒वसु॑
इति॑ स्व - भ॒वसुः॑ । दे॒वाः । तेषु॑ । ए॒व । प॒रोक्ष॑मिति॑ परः - अ॒क्षम् । जुहो॑ति । दे॒वेभ्यः॑
। त्वा । म॒रीचि॑पेभ्य॑ इति॑ मरीचि - पेभ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । अ॒द्वि॒त्यस्य॑ । वै । र॒श्मयः॑ ।
दे॒वाः । म॒रीचि॑पा इति॑ मरीचि-पाः । तेषा॑म् । तत् । भा॒ग॒धेय॑मिति॑ भा॒ग॒धेय॑म् । तान् । ए॒व
। तेन॑ । प्री॒णाति॑ । यदि॑ । का॒मये॑त । वर॒षु॒कः । प॒र्जन्यः॑ ।

TS 6.4.5.6

TS 6.4.5.6

Samhita Paata

स्यादिति नीचा हस्तेन नि मृज्याद्-वृष्टिमेव नि यच्छति यदि कामयेतावरूषुकः स्यादित्युत्तानेन
नि मृज्याद्-वृष्टिमेवोद्-यच्छति यद्यभिचरेदमुं जह्यथ त्वा होष्यामीति ब्रूयादाहुतिमेवैनं प्रेप्सन् हन्ति
यदि दूरे स्यादा तमितोस्तिष्ठेत् प्राणमेवास्यानुगत्य हन्ति यद्यभिचरेदमुष्य- []

Pada Paata

स्यात् । इति । नीचा । हस्तेन । नीति । मृज्यात् । वृष्टिम् । एव । नीति । यच्छति ।
यदि । कामयेत । अवरूषुकः । स्यात् । इति । उत्तानेनेत्युत् - तानेन । नीति । मृज्यात्
। वृष्टिम् । एव । उदिति । यच्छति । यदि । अभिचरेदित्यभि - चरेत् । अमुम् । जहि ।
अथ । त्वा । होष्यामि । इति । ब्रूयात् । आहुतिमित्या - हुतिम् । एव । एनम् । प्रेप्सन्निति
प्र-ईप्सन् । हन्ति । यदि । दूरे । स्यात् । एति । तमितोः । तिष्ठेत् । प्राणमिति प्र - अनम्
। एव । अस्य । अनुगत्येत्यनु - गत्यं । हन्ति । यदि । अभिचरेदित्यभि - चरेत् । अमुष्य
।

TS 6.4.5.7

TS 6.4.5.7

Samhita Paata

त्वा प्राणे सादयामीति सादयेदसन्नो वै प्राणः प्राणमेवास्य सादयति षड्भिरशुभिः पवयति षड् वा
ऋतव ऋतुभिरेवैनं पवयति त्रिः पवयति त्रयं इमे लोका एभिरेवैनं लोकैः पवयति ब्रह्मवादिनो

वदन्ति कस्मात् सत्यात् त्रयः पशूनाः हस्तादाना इति यत् त्रिरुपाः शुः हस्तेन विगृह्णाति तस्मात्
त्रयः पशूनाः हस्तादानाः पुरुषो () हस्ती मर्कटः ॥

Pada Paata

त्वा । प्राण इति प्र - अने । सादयामि । इति । सादयेत् । असन्नः । वै । प्राण इति
प्र - अनः । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । अस्य । सादयति । षड्भिरिति षट् - भिः ।
अशुभिरित्यशु - भिः । पवयति । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । एव ।
एनम् । पवयति । त्रिः । पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् ।
लोकैः । पवयति । ब्रह्मवादिन् इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । त्रयः ।
पशूनाम् । हस्तादाना इति हस्त - आदानाः । इति । यत् । त्रिः । उपाशुमित्युप - अशुम्
। हस्तेन । विगृह्णातीति वि - गृह्णाति । तस्मात् । त्रयः । पशूनाम् । हस्तादाना इति हस्त -
आदानाः । पुरुषः () । हस्ती । मर्कटः ॥

TS 6.4.6.1

TS 6.4.6.1

Samhita Paata

देवा वै यद् यज्ञेऽकुर्वत् तदसुरा अकुर्वत् ते देवा उपाशौ यज्ञः सऽस्थाप्यमपश्यन् तमुपाशौ
समंस्थापयन् तेऽसुरा वज्रमुद्यत्य देवानभ्यायन्त ते देवा बिभ्यन् इन्द्रमुपाधावन् तानिन्द्रोऽन्तर्यामेणान्तरधत्त
तदन्तर्यामस्योन्तर्यामत्वं यदन्तर्यामो गृह्यते भ्रातृव्यानेव तद् यजमानोऽन्तर्द्धत्ते ऽन्तस्ते- []

Pada Paata

देवाः । वै । यत् । यु॒ज्ञे । अ॒कुर्व॑त । तत् । अ॒सुराः । अ॒कुर्व॑त । ते । देवाः ।
 उ॒पा॒शा॒वित्यु॑प - अ॒शौ । यु॒ज्ञम् । स॒स्थाप्य॑मि॒ति सं - स्थाप्य॑म् । अ॒पश्य॑न् । तम् ।
 उ॒पा॒शा॒वित्यु॑प - अ॒शौ । स॒मि॒ति । अ॒स्थाप॑यन् । ते । अ॒सुराः । व॒ज्रम् । उ॒द्यत्ये॑त्यु॒त् -
 यत्य॑ । दे॒वान् । अ॒भी॒ति । आ॒य॒न्त । ते । दे॒वाः । वि॒भ्य॑तः । इन्द्र॑म् । उ॒पे॒ति । अ॒धा॒व॒न् ।
 । तान् । इन्द्रः॑ । अ॒न्तर्या॑मे॒णेत्य॑न्तः - या॒मे॒न । अ॒न्तः । अ॒ध॒त्त । तत् । अ॒न्तर्या॑म॒स्येत्य॑न्तः
 - या॒म॒स्य । अ॒न्तर्या॑म॒त्वमित्य॑न्त॒र्याम॑ - त्वम् । यत् । अ॒न्तर्या॑म॒ इत्य॑न्तः-या॒मः । गृ॒ह्यते॑ ।
 भ्रातृ॑व्यान् । ए॒व । तत् । यज॑मानः । अ॒न्तः । धृ॒त्ते । अ॒न्तः । ते ।

TS 6.4.6.2**TS 6.4.6.2****Samhita Paata**

द॒धामि॑ द्यावा॑पृ॒थि॒वी अ॒न्तरु॑-व॒न्तरि॑क्ष-मि॒त्याहै॑भिरे॒व लो॒कैर्यज॑मानो॒ भ्रातृ॑व्यान् अ॒न्तर्द्ध॑त्ते ते दे॒वा अ॑म॒न्य॒न्तेन्द्रो॑
 वा इ॒दम॑भू॒द्यद् व॒यस् स्म॑ इति॒ तेऽब्रु॑वन् म॒घव॑न्ननु॒ न आ॑ भ॒जेति॑ स॒जोषा॑ दे॒वैरव॑रैः परै॒श्चेत्य॑ब्रवी॒द्ये
 चै॒व दे॒वाः परे॑ ये चा॒वरे॑ तानु॒भया॑- []

Pada Paata

द॒धामि॑ । द्यावा॑पृ॒थि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृ॒थि॒वी । अ॒न्तः । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । इति॑ । आ॒ह । ए॒भिः

। ए॒व । लो॒कैः । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒न्तः । धृ॒त्ते । ते । दे॒वाः । अ॒म॒न्य॒न्त । इन्द्रः॑
 । वै । इ॒दम् । अ॒भूत् । यत् । व॒यम् । स्मः । इति॑ । ते । अ॒ब्रुव॑न् । म॒घव॑न्निति॒ म॒घ - व॑न्
 । अ॒न्विति॑ । नः । एति॑ । भ॒ज्ज । इति॑ । स॒जोषा॑ इति॒ स - जोषाः॑ । दे॒वैः । अ॒वरैः । परैः॑ ।
 च । इति॑ । अ॒ब्रवी॑त् । ये । च । ए॒व । दे॒वाः । परै॑ । ये । च । अ॒वरैः । तान् । उ॒भया॑न् ।

TS 6.4.6.3

TS 6.4.6.3

Samhita Paata

नु॒न्वाभ॑जत् स॒जोषा॑ दे॒वैर॒वरैः॑ परै॒श्चेत्या॑ह॒ ये चै॒व दे॒वाः परे॑ ये चा॒वरैः॑ ता॒नुभ॑या॒नुन्वाभ॑ज॒त्यन्तर्या॑मे
 म॒घव॑न् मा॒दय॑स्वेत्या॑ह॒ य॒ज्ञादे॒व यज॑मानं॒ नान्तरे॑त्यु॒पया॑म॒गृही॑तो ऽसीत्या॑हा॒पान॑स्य॒ धृत्यै॑ यदु॒भावं॑प॒वित्रौ॑
 गृ॒ह्येया॑तां प्रा॒णम॑पा॒नोऽनु॑ न्यृच्छेत् प्र॒मायु॑कः स्यात् प॒वित्र॑वान॒न्तर्या॑मो गृ॒ह्यते॑- []

Pada Paata

अ॒न्वाभ॑ज॒दित्य॑नु - आ॒भज॑त् । स॒जोषा॑ इति॒ स - जोषाः॑ । दे॒वैः । अ॒वरैः । परैः॑ । च ।
 इति॑ । आ॒ह । ये । च । ए॒व । दे॒वाः । परै॑ । ये । च । अ॒वरैः । तान् । उ॒भया॑न् ।
 अ॒न्वाभ॑ज॒तीत्य॑नु- आ॒भज॑ति । अ॒न्तर्या॑म इत्य॒न्तः - या॑मे । म॒घव॑न्निति॒ म॒घ - व॑न् । मा॒दय॑स्व
 । इति॑ । आ॒ह । य॒ज्ञात् । ए॒व । यज॑मानम् । न । अ॒न्तः । ए॒ति । उ॒पया॑म॒गृही॑त
 इत्यु॒पया॑म॒गृही॑तः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । अ॒पा॒नस्ये॒त्यप॑ - अ॒नस्य॑ । धृत्यै॑ । यत् । उ॒भौ
 । अ॒प॒वित्रौ॑ । गृ॒ह्येया॑ताम् । प्रा॒णमि॑ति॒ प्र-अ॒नम् । अ॒पा॒न इत्य॑प - अ॒नः । अनु॑ । नीति॑ ।
 ऋच्छेत् । प्र॒मायु॑क इति॒ प्र-मा॑यु॒कः । स्यात् । प॒वित्र॑वा॒निति॑ प॒वित्र॑ - वा॒न् । अ॒न्तर्या॑म इत्य॒न्तः

- यामः । गृह्यते ।

TS 6.4.6.4

TS 6.4.6.4

Samhita Paata

प्राणापानयोर्विधृत्यै प्राणापानौ वा एतौ यदुपाश्चन्तर्यामौ व्यान उपाश्शु सर्वनो यं कामयेत
प्रमायुकः स्यादित्यसः स्पृष्टौ तस्य सादयेद्-व्यानेनैवास्य प्राणापानौ वि च्छिनत्ति ताजक् प्र
मीयते यं कामयेत सर्वमायुरियादिति सः स्पृष्टौ तस्य सादयेद्-व्यानेनैवास्य प्राणापानौ सं तनोति
सर्वमायुरेति ॥

Pada Paata

प्राणापानयोरिति प्राण - अपानयोः । विधृत्या इति वि - धृत्यै । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ
। वै । एतौ । यत् । उपाश्चन्तर्यामावित्युपाश्शु - अन्तर्यामौ । व्यान इति वि - अनः ।
उपाश्शुसर्वन इत्युपाश्शु - सर्वनः । यम् । कामयेत । प्रमायुक इति प्र - मायुकः । स्यात्
। इति । असःस्पृष्टावित्यसः - स्पृष्टौ । तस्य । सादयेत् । व्यानेनेति वि - अनेन । एव ।
अस्य । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । वीति । छिनत्ति । ताजक् । प्रेति । मीयते । यम्
। कामयेत । सर्वम् । आयुः । इयात् । इति । सःस्पृष्टाविति सं-स्पृष्टौ । तस्य । सादयेत्
। व्यानेनेति वि-अनेन । एव । अस्य । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । समिति । तनोति ।
सर्वम् । आयुः । एति ॥

TS 6.4.7.1

TS 6.4.7.1

Samhita Paata

वाग्वा ए॒षा यदैन्द्र॑वाय॒वो यदैन्द्र॑वाय॒वाग्रा॒ ग्रहा॑ गृह्यन्ते॒ वाच॑मे॒वानु॒ प्र य॑न्ति वा॒युं दे॒वा अ॑ब्रुवन्थ
सोम॑ꣳ राजा॑नꣳ ह॒नामे॑ति॒ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै मद॑ग्रा ए॒व वो॒ ग्रहा॑ गृह्यान्ता॒ इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवाय॒वाग्रा॒
ग्रहा॑ गृह्यन्ते॒ तम॑घ्नन्थ॒ सोऽपू॑यत् तं दे॒वा नोपा॑धृष्णुवन् ते वा॒ युम॑ब्रुवन्निमं नः॑ स्वदु॒ये- []

Pada Paata

वाक् । वै । ए॒षा । यत् । ऐन्द्र॑वा॒यव॒ इत्यैन्द्र॑ - वा॒यवः॑ । यत् । ऐन्द्र॑वा॒यवा॒ग्रा इत्यैन्द्र॑वा॒यव॒
- अ॒ग्राः । ग्रहाः॑ । गृह्यन्ते॑ । वाच॑म् । ए॒व । अनु॑ । प्रेति॑ । य॒न्ति । वा॒युम् । दे॒वाः ।
अ॒ब्रुव॑न् । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒नाम् । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑म् । वृ॒णै । मद॑ग्रा इति॑
मत् - अ॒ग्राः । ए॒व । वः । ग्रहाः॑ । गृह्यान्ते॑ । इति॑ । तस्मा॑त् । ऐन्द्र॑वा॒यवा॒ग्रा इत्यैन्द्र॑वा॒यव॒
- अ॒ग्राः । ग्रहाः॑ । गृह्यन्ते॑ । तम् । अ॒घ्नन् । सः । अपू॑यत् । तम् । दे॒वाः । न । उपेति॑
। अधृ॑ष्णुवन् । ते । वा॒युम् । अ॒ब्रुव॑न् । इ॒मम् । नः॑ । स्वदु॒य ।

TS 6.4.7.2

TS 6.4.7.2

Samhita Paata

-ति॑ सोऽब्रवी॑द् वरं॑ वृ॒णै म॒हे॒व॒त्या॑न्ये॒व वः॑ पात्रा॑ण्यु॒च्यान्ता॑ इति॑ तस्मा॑न्नानादे॒व॒त्या॑नि सन्ति॑
वा॒य॒व्या॑न्यु॒च्यन्ते॑ तमे॑भ्यो वा॒यु॒रे॒वास्व॑द॒यत् तस्मा॑द्यत् पू॒र्य॑ति॒ तत् प्र॑वा॒ते वि ष॑जन्ति वा॒यु॒र॒हि तस्य॑
पव॑यिता स्व॑दयिता तस्य॑ वि॒ग्रह॑णं नावि॑न्दुन्त् सादि॑तिरब्रवी॑द् वरं॑ वृ॒णा अथ॑ मया॒ वि गृ॑ही॒द्धं म॒हे॒व॒त्या॑
ए॒व वः॑ सोमाः॑ - []

Pada Paata

इति॑ । सः॑ । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑म् । वृ॒णै । म॒हे॒व॒त्या॑नीति॑ मत्-दे॒व॒त्या॑नि । ए॒व । वः॑ । पात्रा॑णि
। उ॒च्या॒न्तै । इति॑ । तस्मा॑त् । ना॒ना॒दे॒व॒त्या॑नीति॑ नाना - दे॒व॒त्या॑नि । सन्ति॑ । वा॒य॒व्या॑नि ।
उ॒च्य॒न्ते । तम् । ए॒भ्यः॑ । वा॒युः॑ । ए॒व । अ॒स्व॑द॒यत् । तस्मा॑त् । यत् । पू॒र्य॑ति । तत् ।
प्र॑वा॒त इति॑ प्र - वा॒ते । वी॒ति॑ । स॒ज॒न्ति॑ । वा॒युः॑ । हि । तस्य॑ । प॒व॒यि॒ता । स्व॑द॒यि॒ता ।
तस्य॑ । वि॒ग्रह॑णमिति॑ वि - ग्रह॑णम् । न । अ॒वि॑न्दुन् । सा । अदि॑तिः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑म् ।
वृ॒णै । अथ॑ । मया॑ । वी॒ति॑ । गृ॒ही॒द्धम् । म॒हे॒व॒त्या॑ इति॑ मत् - दे॒व॒त्याः॑ । ए॒व । वः॑ । सोमाः॑ ।

TS 6.4.7.3

TS 6.4.7.3

Samhita Paata

सु॒न्ना अ॒सु-न्नि॒त्यु॒पया॒मगृ॑हीतोऽसी-त्या॑हा-दि॒तिदे॒वत्या॑स्तेन॒ यानि॑ हि दा॒रुम॑याणि॒ पात्रा॑ण्यस्यै॒ तानि॑
योनेः॒ संभू॑तानि॒ यानि॑ मृ॒न्मया॑नि सा॒क्षात् तान्य॑स्यै॒ तस्मा॑दे॒वमा॑ह॒ वाग्वै॑ परा॒च्य-व्या॑कृताऽवदुत् ते
दे॒वा इन्द्र॑मब्रुवन्नि॒मां नो॒ वाचं॑ व्याकुर्वि॒ति सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै मह्यं॑ चै॒वैष वा॒यवे॑ च स॒ह () गृ॑ह्याता
इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवा॒यवः स॒ह गृ॑ह्यते॒ तामिन्द्रो॑ म॒द्ध्यतोऽव॑क्रम्य॒ व्याक॑रोत् तस्मा॑दियं॒ व्याकृ॑ता॒ वागु॑द्यते
तस्मा॑त् स॒कृदिन्द्रा॑य म॒द्ध्यतो॑ गृ॑ह्यते॒ द्विर्वा॒यवे॑ द्वौ हि स वरा॑ववृ॒णीत॑ ॥

Pada Paata

सु॒न्नाः । अ॒सुन् । इति॑ । उ॒पया॒मगृ॑हीत॒ इत्यु॑पया॒म-गृ॑हीतः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह ।
अ॒दि॒तिदे॒वत्या॑ इत्य॑दि॒ति - दे॒वत्याः॑ । तेन॑ । यानि॑ । हि । दा॒रुम॑या॒णीति॑ दा॒रु-म॑या॒नि ।
पात्रा॑णि । अ॒स्यै । तानि॑ । योनेः॑ । संभू॑तानीति॒ सं - भू॑तानि॒ । यानि॑ । मृ॒न्मया॑नीति॒ मृत् -
मया॑नि । सा॒क्षादि॑ति॒ स - अ॒क्षात् । तानि॑ । अ॒स्यै । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । वाक् । वै
। परा॑ची । अव्या॑कृतेत्यवि॒ - आ॒कृता॑ । अ॒वदुत् । ते । दे॒वाः । इन्द्र॑म् । अ॒ब्रुव॑न् । इ॒माम्
। नः॑ । वाच॑म् । व्याकुर्वि॒ति वि - आकु॑रु । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । मह्य॑म्
। च॒ । ए॒व । ए॒षः । वा॒यवे॑ । च॒ । स॒ह () । गृ॑ह्या॒तै । इति॑ । तस्मा॑त् । ऐन्द्र॑वा॒यव
इत्यै॑न्द्र - वा॒यवः॑ । स॒ह । गृ॑ह्यते । ताम् । इन्द्रः॑ । म॒द्ध्यतः॑ । अ॒व॒क्र॒म्येत्य॑व - क्र॒म्यं ।
व्याक॑रो॒दिति॑ वि - आक॑रोत् । तस्मा॑त् । इ॒यम् । व्याकृ॑तेति॒ वि-आ॑कृता । वाक् । उ॒द्यते॑ ।
तस्मा॑त् । स॒कृत् । इन्द्रा॑य । म॒द्ध्यतः॑ । गृ॑ह्यते । द्विः । वा॒यवे॑ । द्वौ । हि । सः । वरौ॑
। अवृ॑णीत ॥

TS 6.4.8.1

TS 6.4.8.1

Samhita Paata

मि॒त्रं दे॒वा अ॒ब्रुव॑न्त् सोम॑ः॒ राजा॑नः॒ हना॒मेति॑ सोऽब्र॑वीन्नाहः॒ सर्व॑स्य॒ वा अ॒हं मि॒त्रम॒स्मीति॑ तम॑ब्रुवन्.
हना॑मैवेति॑ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै प॑यसैव मे सोम॑ः॒ श्री॒णन्ति॑ तस्मा॑न्-मै॒त्रावरु॑णं प॑यसा श्री॒णन्ति॑
तस्मा॑त् प॒शवोऽपा॑क्रामन् मि॒त्रः सन् क्रूर॑म॒क॒रिति॑ क्रूर॑मिव॒ खलु॑ वा ए॒षः - []

Pada Paata

मि॒त्रम् । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । सोम॑म् । राजा॑नम् । हना॒म् । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । न ।
अ॒हम् । सर्व॑स्य । वै । अ॒हम् । मि॒त्रम् । अ॒स्मि । इति॑ । तम् । अ॒ब्रुव॑न् । हना॑म् । ए॒व
। इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑ । वृ॒णै । प॑यसा । ए॒व । मे । सोम॑म् । श्री॒णन् । इति॑ ।
तस्मा॑त् । मै॒त्रावरु॑णमिति॑ मै॒त्रा - व॒रुण॑म् । प॑यसा । श्री॒णन्ति॑ । तस्मा॑त् । प॒शवः॑ । अपे॑ति
। अ॒क्राम॑न् । मि॒त्रः । सन् । क्रूर॑म् । अ॒कः । इति॑ । क्रूर॑म् । इ॒व । खलु॑ । वै । ए॒षः
।

TS 6.4.8.2

TS 6.4.8.2

Samhita Paata

करोति॑ यः सोमे॑न॒ यज॑ते॒ तस्मा॑त् प॒शवोऽप॑ क्राम॑न्ति॒ यन्मै॑त्रावरु॑णं पय॑सा श्री॒णाति॑ प॒शुभिरे॑व
तन्मि॒त्रं॑ संम॒र्द्धय॑ति॒ पशु॑भिर्यज॑मानं॒ पुरा॑ खलु॒ वावै॑वं मि॒त्रोऽवे॑दप॒ मत् क्रू॑रं च॒क्रुषः॑ प॒शवः॑
क्रमि॑ष्यन्तीति॒ तस्मा॑दे॒वम॑वृणी॒त वरु॑णं दे॒वा अ॑ब्रुवन् त्वयाऽ॒श॒भुवा॑ सोमः॑ राजा॑नः॒ हना॑मेति॒
सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै मह्यं॑ चै- []

Pada Paata

क॒रोति॑ । यः । सोमे॑न । यज॑ते । तस्मा॑त् । प॒शवः॑ । अपे॑ति । क्राम॑न्ति । यत् ।
मै॒त्रावरु॑णमि॒ति मै॒त्रा-वरु॑णम् । पय॑सा । श्री॒णाति॑ । प॒शुभि॑रि॒ति प॒शु - भिः॑ । ए॒व । तत् ।
मि॒त्रम् । संम॒र्द्धय॑तीति॒ सं - अ॒र्द्धय॑ति । प॒शुभि॑रि॒ति प॒शु - भिः॑ । यज॑मानम् । पुरा॑ । खलु॑ ।
वा॒व । ए॒वम् । मि॒त्रः । अ॒वेत् । अपे॑ति । मत् । क्रू॑रम् । च॒क्रुषः॑ । प॒शवः॑ । क्रमि॑ष्यन्ति ।
इति॑ । तस्मा॑त् । ए॒वम् । अ॒वृणी॑त् । वरु॑णम् । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । त्वया॑ । अ॒श॒भुवे॑त्य॒श
- भुवा॑ । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒नाम् । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑ । वृ॒णै । मह्यं॑ । च ।

TS 6.4.8.3

TS 6.4.8.3

Samhita Paata

वैष मि॒त्राय॑ च स॒ह गृ॑ह्याता॒ इति॑ तस्मा॑न्मै॒त्रावरु॑णः स॒ह गृ॑ह्यते॒ तस्मा॑द् राजा॒ राजा॑नमः॒श॒भुवा॑ घ्नन्ति॒
वैश्ये॑न॒ वैश्यः॑ शू॒द्रेण॑ शू॒द्रं न वा इ॒दं दि॒वा न नक्त॑मासीद॒व्यावृ॑त्तं ते दे॒वा मि॒त्रावरु॑णावब्रुवन्नि॒दं नो॑
विवा॑सय॒तमि॒ति ताव॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृ॒णाव॑हा॒ एकं॑ ए॒वाऽऽ॒वत् पूर्वो॑ ग्र॒हो गृ॑ह्याता॒ इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवा॒यवः॑

() पूर्वो मैत्रावरुणाद्-गृह्यते प्राणापानौ ह्येतौ यदुपां-श्चन्तर्यामौ मित्रोऽहरजनयद्-वरुणो रात्रिं ततो वा इदं व्यौच्छद्यन्-मैत्रावरुणो गृह्यते व्युष्ट्यै ॥

Pada Paata

एव । एषः । मित्राय । च । सह । गृह्यते । इति । तस्मात् । मैत्रावरुण इति मैत्रा -
वरुणः । सह । गृह्यते । तस्मात् । राज्ञा । राजानम् । अंशभुवेत्यंश - भुवा । घ्नन्ति ।
वैश्येन । वैश्यम् । शूद्रेण । शूद्रम् । न । वै । इदम् । दिवा । न । नक्तम् । आसीत्
। अव्यावृत्तमित्यवि - आवृत्तम् । ते । देवाः । मित्रावरुणाविति मित्रा - वरुणौ । अब्रुवन् ।
इदम् । नः । वीति । वासयतम् । इति । तौ । अब्रुताम् । वरम् । वृणावहे । एकः ।
एव । आवत् । पूर्वः । ग्रहः । गृह्यते । इति । तस्मात् । ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र - वायवः ()
। पूर्वः । मैत्रावरुणादिति मैत्रा - वरुणात् । गृह्यते । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । हि ।
एतौ । यत् । उपांश्चन्तर्यामावित्युपांशु-अन्तर्यामौ । मित्रः । अहः । अजनयत् । वरुणः
। रात्रिम् । ततः । वै । इदम् । वीति । औच्छत् । यत् । मैत्रावरुण इति मैत्रा-वरुणः ।
गृह्यते । व्युष्ट्या इति वि - उष्ट्यै ॥

TS 6.4.9.1

TS 6.4.9.1

Samhita Paata

यस्स्य शिरोऽच्छिद्यत् ते देवा अश्विनावब्रुवन् भिषजौ वै स्थ इदं यस्स्य शिरः प्रति धत्तमिति

ताव॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृ॒णाव॑है॒ ग्रहं॑ ए॒व ना॒वत्रा॑पि॒ गृह्य॑ता॒मिति॑ ताभ्या॑-मे॒तमा॑श्वि॒न-म॑गृ॒ह्णन् ततो॑ वै तौ य॒ज्ञस्य॑
शिरः॑ प्रत्य॑धत्तां॒ यदा॑श्वि॒नो गृ॑ह्यते॒ य॒ज्ञस्य॑ निष्कृ॑त्यै तौ दे॒वा अ॑ब्रुव॒न्नपू॑तौ वा इ॒मौ म॑नुष्य॒चरौ॑- []

Pada Paata

य॒ज्ञस्य॑ । शिरः॑ । अ॒च्छिद्य॑त । ते । दे॒वाः । अ॒श्विनौ॑ । अ॒ब्रुव॑न् । भि॒षजौ॑ । वै । स्थः॑ ।
इ॒दम् । य॒ज्ञस्य॑ । शिरः॑ । प्रती॑तिं । ध॒त्तम् । इति॑ । तौ । अ॒ब्रूता॑म् । वरं॑ । वृ॒णाव॑है ।
ग्रहं॑ । ए॒व । नौ । अत्र॑ । अपी॑तिं । गृ॒ह्यता॑म् । इति॑ । ताभ्या॑म् । ए॒तम् । आ॒श्विनम् ।
अ॒गृ॒ह्णन् । ततः॑ । वै । तौ । य॒ज्ञस्य॑ । शिरः॑ । प्रती॑तिं । अ॒धत्ता॑म् । यत् । आ॒श्विनः॑ ।
गृ॒ह्यते॑ । य॒ज्ञस्य॑ । निष्कृ॑त्या॒ इति॑ निः - कृ॒त्यै । तौ । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । अपू॑तौ । वै ।
इ॒मौ । म॑नुष्य॒चरा॑विति॒ मनुष्य॑ - च॒रौ ।

TS 6.4.9.2

TS 6.4.9.2

Samhita Paata

भि॒षजा॑विति॒ तस्मा॑द् ब्राह्म॒णेन॑ भेष॒जं न का॑र्यम॒पूतो॑ ह्यै॒(१)षो॑ ऽमे॒द्धयो॑ यो भि॒षक्तौ॑ ब॒हिष्प॑वमा॒नेन॑
पव॑यित्वा ताभ्या॑-मे॒तमा॑श्वि॒न-म॑गृ॒ह्णन् तस्मा॑द् ब॒हिष्प॑वमा॒ने स्तु॑त आ॒श्विनो॑ गृ॒ह्यते॑ तस्मा॑दे॒वं वि॑दुषां
ब॒हिष्प॑वमा॒न उ॑प॒सद्यः॑ प॒वित्रं॑ वै ब॒हिष्प॑वमा॒न आ॒त्मान॑मे॒व प॑वयते॒ तयो॑ऽस्त्रे॒धा भैष॑ज्यं॒ वि न्य॑दधु॒रग्नौ॑
तृ॒तीयम॑प्सु तृ॒तीयं॑ ब्राह्म॒णे तृ॒तीयं॑ तस्मा॑दुदपा॒त्र- []

Pada Paata

भिषजौ । इति । तस्मात् । ब्राह्मणेन । भेषजम् । न । कार्यम् । अपूतः । हि । एषः ।
 अमेद्ध्यः । यः । भिषक् । तौ । बहिष्पवमानेनेति बहिः - पवमानेन । पवयित्वा । ताभ्याम् ।
 एतम् । आश्विनम् । अगृह्णन् । तस्मात् । बहिष्पवमान इति बहिः-पवमाने । स्तुते । आश्विनः
 । गृह्यते । तस्मात् । एवम् । विदुषां । बहिष्पवमान इति बहिः - पवमानः । उपसद्य इत्युप
 - सद्यः । पवित्रम् । वै । बहिष्पवमान इति बहिः - पवमानः । आत्मानम् । एव । पवयते
 । तयोः । त्रेधा । भैषज्यम् । वि । नीति । अद्ध्युः । अग्नौ । तृतीयम् । अप्स्वित्यं-सु
 । तृतीयम् । ब्राह्मणे । तृतीयम् । तस्मात् । उदपात्रमित्युद - पात्रम् ।

TS 6.4.9.3**TS 6.4.9.3****Samhita Paata**

-मुपनिधाय ब्राह्मणं दक्षिणतो निषाद्य भेषजं कुर्याद् यावदेव भेषजं तेन करोति समर्द्धकमस्य कृतं
 भवति ब्रह्मवादिनो वदन्ति कस्मात् सत्यादेकपात्रा द्विदेवत्या गृह्यन्ते द्विपात्रा हूयन्ते इति यदेकपात्रा
 गृह्यन्ते तस्मादेकौऽन्तरतः प्राणो द्विपात्रा हूयन्ते तस्माद् द्वौ द्वौ बहिष्ठात् प्राणाः प्राणा वा एते यद्
 द्विदेवत्याः पशव इडा यदिडां पूर्वा द्विदेवत्येभ्य उपह्वयेत- []

Pada Paata

उ॒प॒नि॒धा॒येत्यु॑प - नि॒धाय॑ । ब्रा॒ह्म॒णम् । द॒क्षि॒ण॒तः । नि॒षा॒द्येति॑ नि - सा॒द्य । भे॒ष॒जम् । कु॒र्या॒त् ।
 । याव॑त् । ए॒व । भे॒ष॒जम् । तेन॑ । क॒रो॒ति । स॒म॒दर्धु॑क॒मिति॑ सं - अ॒दर्धु॑कम् । अ॒स्य । कृ॒तम् ।
 । भ॒व॒ति । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न॒ इति॑ ब्रह्म - वा॒दि॒नः । वृ॒द्॒न्ति । कस्मा॑त् । स॒त्यात् । ए॒क॒पा॒त्रा इत्ये॑कं
 - पा॒त्राः । द्वि॒दे॒व॒त्या इति॑ द्वि॒दे॒व॒त्याः । गृ॒ह्य॒न्ते । द्वि॒पा॒त्रा इति॑ द्वि - पा॒त्राः । हू॒य॒न्ते । इति॑ ।
 यत् । ए॒क॒पा॒त्रा इत्ये॑कं - पा॒त्राः । गृ॒ह्य॒न्ते । तस्मा॑त् । ए॒कः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः
 । द्वि॒पा॒त्रा इति॑ द्वि - पा॒त्राः । हू॒य॒न्ते । तस्मा॑त् । द्वौ॒द्वा॒वि॒ति॒ द्वौ - द्वौ । ब॒हि॒ष्ठा॒त् । प्रा॒णा इति॑
 प्र - अ॒नाः । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । ए॒ते । यत् । द्वि॒दे॒व॒त्या इति॑ द्वि - दे॒व॒त्याः । प॒श॒वः
 । इ॒डा । यत् । इ॒डा॒म् । पूर्वा॑म् । द्वि॒दे॒व॒त्ये॒भ्य इति॑ द्वि - दे॒व॒त्ये॒भ्यः । उ॒प॒ह॒ये॒तेत्यु॑प - ह॒येत॑ ।

TS 6.4.9.4

TS 6.4.9.4

Samhita Paata

प॒शुभिः॑ प्रा॒णान॑न्तर्दधी॒त प्र॑मायु॒कः स्या॑द् द्वि॒दे॒व॒त्यान् भ॑क्षयित्वे॒डा॒मुप॑ ह॒यते॑ प्रा॒णाने॒वाऽऽ॒त्मन् धि॑त्वा
 प॒शूनु॑प॒ ह॒यते॑ वा॒ग्वा ऐ॑न्द्रवा॒यवश्चक्षु॑-मै॒त्राव॑रु॒णः श्रो॒त्रमा॑श्चि॒नः पु॒रस्ता॑दैन्द्रवा॒यवं भ॑क्षयति॒ तस्मा॑त्
 पु॒रस्ता॑द् वा॒चा व॑दति॒ पु॒रस्ता॑न्मै॒त्राव॑रु॒णं तस्मा॑त् पु॒रस्ता॑च्चक्षु॑षा पश्यति॒ सर्व॑तः॒ परि॑हारमाश्चि॒नं
 तस्मा॑त् सर्व॑तः॒ श्रो॒त्रेण॑ शृ॒णोति॑ प्रा॒णा वा ए॒ते यद् द्वि॒दे॒व॒त्या- []

Pada Paata

प॒शुभि॒रिति॑ प॒शु - भिः॑ । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र-अ॒नान् । अ॒न्तः । द॒धी॒त् । प्र॒मायु॑क॒ इति॑ प्र - मा॒यु॒कः

। स्यात् । द्विदेवत्यानिति द्वि-देवत्यान् । भक्षयित्वा । इडाम् । उपेति । ह्यते । प्राणानिति
 प्र - अनान् । एव । आत्मन् । धित्वा । पशून् । उपेति । ह्यते । वाक् । वै । ऐन्द्रवायव
 इत्यैन्द्र-वायवः । चक्षुः । मैत्रावरुण इति मैत्रा-वरुणः । श्रोत्रम् । आश्विनः । पुरस्तात् ।
 ऐन्द्रवायवमित्यैन्द्र - वायवम् । भक्षयति । तस्मात् । पुरस्तात् । वाचा । वदति । पुरस्तात्
 । मैत्रावरुणमिति मैत्रा - वरुणम् । तस्मात् । पुरस्तात् । चक्षुषा । पश्यति । सर्वतः ।
 परिहारमिति परि-हारम् । आश्विनम् । तस्मात् । सर्वतः । श्रोत्रेण । शृणोति । प्राणा इति प्र
 - अनाः । वै । एते । यत् । द्विदेवत्या इति द्वि - देवत्याः ।

TS 6.4.9.5

TS 6.4.9.5

Samhita Paata

अरिक्तानि पात्राणि सादयति तस्मादरिक्ता अन्तरतः प्राणा यतः खलु वै यज्ञस्य विततस्य न
 क्रियते तदनु यज्ञः रक्षास्येव चरन्ति यदरिक्तानि पात्राणि सादयति क्रियमाणमेव तद् यज्ञस्य
 शये रक्षसा -मनन्ववचाराय दक्षिणस्य हविर्द्धानस्योत्तरस्यां वर्तन्याः सादयति वाच्येव वाचं दधात्या
 तृतीयसवनात् परि शोरे यज्ञस्य सन्तत्यै ॥

Pada Paata

अरिक्तानि । पात्राणि । सादयति । तस्मात् । अरिक्ताः । अन्तरतः । प्राणा इति प्र - अनाः
 । यतः । खलु । वै । यज्ञस्य । विततस्येति वि - ततस्य । न । क्रियते । तत् । अन्विति

। य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । अवे॑ति । च॒रन्ति॑ । यत् । अरि॑क्तानि । पात्रा॑णि । सा॒दय॑ति ।
 क्रि॒यमा॑णम् । ए॒व । तत् । य॒ज्ञस्य॑ । श॒ये । रक्ष॑साम् । अन॑न्ववचारा॒येत्यन॑नु - अ॒वचा॒राय॑
 । दक्षि॑णस्य । ह॒विर्धा॑न॒स्येति॑ हविः - धान॑स्य । उत्त॑रस्या॒मित्यु॑त् - त॒रस्या॑म् । वर्त॑न्याम् ।
 सा॒दय॑ति । वा॒चि । ए॒व । वाच॑म् । दुधा॑ति । ए॒ति । तृ॒तीय॑स॒वना॑दिति॑ तृतीय - स॒वना॑त् ।
 परी॑ति । शे॒रे । य॒ज्ञस्य॑ । सन्त॑त्या इति॑ सं - त॒त्यै ॥

TS 6.4.10.1

TS 6.4.10.1

Samhita Paata

बृ॒हस्प॑तिर्दे॒वानां॑ पु॒रोहि॑त् आसी॒च्छण्डा॑मर्का॒-वसु॑राणां॑ ब्रह्म॑ण॒ वन्तो॑ दे॒वा आस॑न् ब्रह्म॑ण॒ वन्तो॑ऽसु॒रास्ते॑(१)
 ऽन्यो॑ऽन्यं नाश॑क्रुव॒न्भिभ॑वितुं ते दे॒वाः शण्डा॑मर्का॒-वुपा॑मन्त्रयन्त॒ ता व॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृणा॒वहै॑ ग्रहा॒वेव॑
 ना॒वत्रा॑पि गृ॒ह्येता॑मिति॒ ताभ्या॑मे॒तौ शु॒क्राम॑न्धिना॒-वगृ॑ह्णन् ततो॑ दे॒वा अभ॑वन् परा॑ऽसु॒रा यस्यै॒वं वि॑दुषः
 शु॒क्राम॑न्धिनौ गृ॒ह्येते॑ भ॒वत्या॑त्मना॒ परा॑- []

Pada Paata

बृ॒हस्प॑तिः । दे॒वाना॑म् । पु॒रोहि॑त् इति॑ पु॒रः - हि॒तः । आसी॑त् । शण्डा॑मर्का॒विति॑ शण्डा॑ - मर्का॑
 । असु॑राणाम् । ब्रह्म॑ण्वन्त॒ इति॑ ब्रह्म॑ण् - वन्तः॑ । दे॒वाः । आस॑न् । ब्रह्म॑ण्वन्त॒ इति॑ ब्रह्म॑ण् -
 वन्तः॑ । असु॑राः । ते । अ॒न्यः । अ॒न्यम् । न । अ॒शक्रु॑वन् । अ॒भिभ॑वितु॒मित्य॑भि - भ॒वितु॑म्
 । ते । दे॒वाः । शण्डा॑मर्का॒विति॑ शण्डा॑ - मर्का॑ । उपे॑ति । अ॒मन्त्र॑यन्त॒ । तौ । अ॒ब्रूता॑म् ।

वर॑म् । वृ॒णाव॑है । ग्र॒हौ । ए॒व । नौ । अ॒त्र । अ॒पीति॑ । गृ॒ह्येता॑म् । इति॑ । ताभ्या॑म् ।
 ए॒तौ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑ शु॒क्रा - म॒न्थिनौ॑ । अ॒गृह्ण॑न् । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भव॑न् । परेति॑
 । अ॒सुराः । य॒स्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑ शु॒क्रा - म॒न्थिनौ॑ । गृ॒ह्येते॑ इति॑ ।
 भव॑ति । आ॒त्मनो॑ । परेति॑ ।

TS 6.4.10.2

TS 6.4.10.2

Samhita Paata

ऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भ॑वति॒ तौ दे॒वा अ॑प॒नुद्या॑ऽऽत्म॒न इन्द्रा॑याजुह॒वु-र॑प॒नुत्तौ॑ श॒ण्डा॒मर्कौ॑ स॒हामु॑नेति॒ ब्रूया॑द्यं
 द्वि॒ष्याद्य॑मे॒व द्वेष्टि॑ तेनै॒नौ स॒हापं॑ नुद॒ते स प्र॑थ॒मः संकृ॑ति-वि॒श्वक॑र्मेत्ये॒वैना॑-वा॒त्मन॑ इन्द्रा॑या-जुह॒वुरिन्द्रो॑
 ह्ये॒तानि॑ रू॒पाणि॑ करि॑क्र॒दच॑रद॒सौ वा आ॑दित्यः शु॒क्रश्च॑न्द्रमा॑ म॒न्थ्यपि॑-गृह्य॒ प्राञ्चौ॑ नि- []

Pada Paata

अ॒स्य॑ । भ्रातृ॒व्यः । भ॑वति॒ । तौ । दे॒वाः । अ॑प॒नुद्ये॒त्यप॑ - नुद्यं॑ । आ॒त्मनै॑ । इन्द्रा॑य ।
 अ॒जुह॑वुः । अ॒प॒नुत्ता॑वित्य॒प - नुत्तौ॑ । श॒ण्डा॒मर्का॑विति॒ शण्डा॑ - म॒र्कौ॑ । स॒ह । अ॒मुनौ॑ । इति॑
 । ब्रू॒यात् । यम् । द्वि॒ष्यात् । यम् । ए॒व । द्वेष्टि॑ । तेन॑ । ए॒ना । स॒ह । अ॒पेति॑ । नुद॒ते ।
 सः । प्र॑थ॒मः । संकृ॑तिरिति॒ सं - कृ॒तिः । वि॒श्वक॑र्मेति॒ विश्व॑ - क॒र्मा । इति॑ । ए॒व । ए॒नौ ।
 आ॒त्मनै॑ । इन्द्रा॑य । अ॒जुह॑वुः । इन्द्रः॑ । हि । ए॒तानि॑ । रू॒पाणि॑ । करि॑क्र॒त् । अ॒चर॑त् ।
 अ॒सौ । वै । आ॑दित्यः । शु॒क्रः । च॑न्द्रमाः॑ । म॒न्थी । अ॒पि॒गृह्ये॒त्यपि॑ - गृह्यं॑ । प्राञ्चौ॑ । निरिति॑ ।

TS 6.4.10.3

TS 6.4.10.3

Samhita Paata

-ष्क्रामत्-स्तस्मात् प्राञ्चौ यन्तौ न पश्यन्ति प्रत्यञ्चावावृत्य जुहुतस्तस्मात् प्रत्यञ्चौ यन्तौ पश्यन्ति
चक्षुषी वा एते यज्ञस्य यच्छुक्रामन्थिनौ नासिकोत्तरवेदिरभितः परिक्रम्य जुहुतस्तस्मादभितो नासिकां
चक्षुषी तस्मान्नासिकया चक्षुषी विधृते सर्वतः परि क्रामतो रक्षसामपहत्यै देवा वै याः प्राचीराहुतीरजुहवुर्ये
पुरस्तादसुरा आसन् ताश्स्ताभिः प्रा- []

Pada Paata

क्रामत् : । तस्मात् । प्राञ्चौ । यन्तौ । न । पश्यन्ति । प्रत्यञ्चौ । आवृत्येत्या - वृत्य ।
जुहुतः । तस्मात् । प्रत्यञ्चौ । यन्तौ । पश्यन्ति । चक्षुषी इति । वै । एते इति । यज्ञस्य
। यत् । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा - मन्थिनौ । नासिका । उत्तरवेदिरित्युत्तर- वेदिः । अभितः
। परिक्रम्येति परि - क्रम्य । जुहुतः । तस्मात् । अभितः । नासिकाम् । चक्षुषी इति ।
तस्मात् । नासिकया । चक्षुषी इति । विधृते इति वि-धृते । सर्वतः । परीति । क्रामत् : ।
रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप - हृत्यै । देवाः । वै । याः । प्राचीः । आहुतीरित्या - हुतीः ।
अजुहवुः । ये । पुरस्तात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । प्रेति ।

TS 6.4.10.4**TS 6.4.10.4****Samhita Paata**

-णुदन्त॑ याः प्र॒तीची॑र्ये प॒श्चादसु॑रा आस॒न् ताश्स्ताभिर॑पा॒नुदन्त॑ प्राची॑र॒न्या आहु॑तयो हूयन्ते॑ प्र॒त्यञ्चौ॑
 शुक्राम॑न्थिनौ प॒श्चाच्चै॑व पु॒रस्ता॑च्च यज॑मानो भ्रातृ॑व्यान् प्र णु॑दते तस्मा॒त् परा॑चीः प्र॒जाः प्र वी॑यन्ते
 प्र॒तीची॑र्जायन्ते शुक्राम॑न्थिनौ वा अनु॑ प्र॒जाः प्र जा॑यन्तेऽ॒क्षीश्चा॑द्याश्च सु॒वीराः॑ प्र॒जाः प्रज॑नयन् परी॑हि
 शुक्रः शुक्र॑शोचिषा- []

Pada Paata

अ॒नुद॑न्त । याः । प्र॒तीचीः॑ । ये । प॒श्चात् । अ॒सुराः । आ॒सन् । तान् । ताभिः॑ । अ॒पेति॑ ।
 अ॒नुद॑न्त । प्राचीः॑ । अ॒न्याः । आहु॑तय॒ इत्या॑-हु॒तयः॑ । हूय॑न्ते । प्र॒त्यञ्चौ॑ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑
 शु॒क्रा - म॑न्थिनौ । प॒श्चात् । च॒ । ए॒व । पु॒रस्ता॑त् । च॒ । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑
 । नु॒दते॑ । तस्मा॑त् । परा॑चीः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ । वी॒यन्ते॑ । प्र॒तीचीः॑ ।
 जा॒यन्ते॑ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑ शु॒क्रा - म॑न्थिनौ । वै । अ॒न्विति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
 प्रेति॑ । जा॒यन्ते॑ । अ॒क्षीः । च॒ । आ॒द्याः॑ । च॒ । सु॒वीरा॑ इति॑ सु - वीराः॑ । प्र॒जा इति॑ प्र
 - जाः । प्रज॑नय॒न्निति॑ प्र - ज॒नय॑न् । परी॑ति । इ॒हि । शु॒क्रः । शु॒क्रशो॑चिषेति॑ शु॒क्र - शो॑चिषा ।

TS 6.4.10.5

TS 6.4.10.5

Samhita Paata

सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन् परीहि मन्थी मन्थिशोचिषेत्याहैता वै सुवीरा या अत्तीरेताः सुप्रजा या
आद्या य एवं वेदान्यस्य प्रजा जायते नाऽऽद्या प्रजापतेरक्षयश्चयत् तत् पराऽऽपतत् तद् विकङ्कतं
प्राविशत् तद् विकङ्कते नारमत तद् यवं प्राविशत् तद् यवेऽरमत तद् यवस्य- []

Pada Paata

सुप्रजा इति सु - प्रजाः । प्रजा इति प्र - जाः । प्रजनयन्निति प्र - जनयन् । परीति । इहि ।
मन्थी । मन्थिशोचिषेति मन्थि - शोचिषा । इति । आह । एताः । वै । सुवीरा इति सु -
वीराः । या । अत्तीः । एताः । सुप्रजा इति सु - प्रजाः । याः । आद्याः । यः । एवम्
। वेद । अत्ती । अस्य । प्रजेति प्र - जा । जायते । न । आद्या । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः
। अक्षि । अश्चयत् । तत् । परेति । अपतत् । तत् । विकङ्कतमिति वि-कङ्कतम् । प्रेति
। अविशत् । तत् । विकङ्कत इति वि - कङ्कते । न । अरमत । तत् । यवम् । प्रेति ।
अविशत् । तत् । यवे । अरमत । तत् । यवस्य ।

TS 6.4.10.6**TS 6.4.10.6****Samhita Paata**

यव॒त्त्वं॑ यद् वैक॑ङ्क॒तं म॒न्थिपा॒त्रं भ॑व॒न्ति स॒क्तु॑भिः श्र॒ीणा॒तिं प्र॒जाप॑तेरे॒व तच्चक्षुः॑ सं भ॑रति ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑
वद॑न्ति कस्मा॑त् स॒त्यान्म॑न्थिपा॒त्रं स॒दो नाश्रु॑त॒ इत्यार्त॑पा॒त्रं ही॒तिं ब्रू॒याद्-यद॑श्चु॒वीतान्धो॑ऽद्भ्युः
स्या॒दार्ति॑माच्छे॒त् तस्मा॑न्नाश्रु॒ते ॥

Pada Paata

यव॒त्त्वमि॑ति यव - त्वम् । यत् । वैक॑ङ्क॒तम् । म॒न्थिपा॒त्रमि॑ति मन्थि - पा॒त्रम् । भ॑व॒न्ति ।
स॒क्तु॑भिरिति स॒क्तु॑ - भिः । श्र॒ीणा॒तिं । प्र॒जाप॑तेरिति प्र॒जा - प॒तेः । ए॒व । तत् । चक्षुः॑ । समि॑ति
। भ॑रति । ब्र॒ह्मवा॒दिन॑ इति ब्रह्म - वा॒दिनः॑ । व॒द॑न्ति । कस्मा॑त् । स॒त्यात् । म॒न्थिपा॒त्रमि॑ति
मन्थि - पा॒त्रम् । स॒दः । न । अ॒श्रु॒ते । इति॑ । आ॒र्तपा॒त्रमित्य॑र्त - पा॒त्रम् । हि । इति॑ ।
ब्रू॒यात् । यत् । अ॒श्रु॒वी॒त । अ॒न्धः । अ॒द्भ्युः । स्या॒त् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छे॒त् ।
तस्मा॑त् । न । अ॒श्रु॒ते ॥

TS 6.4.11.1**TS 6.4.11.1****Samhita Paata**

दे॒वा वै यद् य॒ज्ञेऽकु॑र्वत् तद॒सुरा॑ अकुर्वत् ते दे॒वा आ॑ग्र॒य॒णा॒ग्रान् ग्र॑हान॒पश्य॑न् तान॑गृह्ण॒त ततो॑ वै तेऽग्रं॑
पर्या॑यन्. यस्यै॒वं वि॒दुष॑ आग्र॒य॒णा॒ग्रा ग्र॑हा गृह्यन्तेऽग्रं॑मे॒व स॑मा॒नानां॑ पर्येति रु॒ग्णव॑त्यर्चा भ्रातृ॒व्यव॑तो
गृह्णी॒याद्-भ्रातृ॑व्यस्यै॒व रु॒त्तवा॑ग्रं॑ स॒मा॒नानां॑ पर्येति॒ ये दे॒वा दि॒व्येका॑दश॒ स्थेत्या॑है- []

Pada Paata

दे॒वाः । वै । यत् । य॒ज्ञे । अकु॑र्वत् । तत् । अ॒सुराः । अकु॑र्वत् । ते । दे॒वाः ।
आ॒ग्र॒य॒णा॒ग्रानि॒त्याग्र॑य॒ण - अ॒ग्रान् । ग्र॑हान् । अ॒पश्य॑न् । तान् । अ॒गृह्ण॑त् । ततः॑ । वै ।
ते । अ॒ग्रम् । परी॑ति । आ॒य॒न् । यस्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । आ॒ग्र॒य॒णा॒ग्रा इत्या॑ग्र॒य॒ण-अ॒ग्राः
। ग्र॑हाः । गृह्य॑न्त । अ॒ग्रम् । ए॒व । स॒मा॒नानां॑म् । परी॑ति । ए॒ति । रु॒ग्णव॑त्येति॒ रु॒ग्ण -
व॒त्या । ऋ॒चा । भ्रातृ॑व्यवत् इति॒ भ्रातृ॑व्य-व॒तः । गृह्णी॒यात् । भ्रातृ॑व्यस्य । ए॒व । रु॒त्तवा॑ ।
अ॒ग्रम् । स॒मा॒नानां॑म् । परी॑ति । ए॒ति । ये । दे॒वाः । दि॒वि । एका॑दश । स्थ । इति॑ । आ॒ह ।

TS 6.4.11.2

TS 6.4.11.2

Samhita Paata

-ताव॑ती॒र्वे दे॒वता॑स्ताभ्यं ए॒वैन॑ः सर्वा॑भ्यो गृह्णात्येष ते योनि॒र्विश्वे॑भ्यस्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्या॑ह वैश्वदे॒वो
ह्येष॑ दे॒वता॑ वाग्वै दे॒वेभ्यो-ऽपा॑क्रामद्-य॒ज्ञायाति॑ष्ठमा॒ना ते दे॒वा वा॒च्यप॑क्रान्तायां तूष्णीं॑ ग्र॒हान॑गृह्ण॒त
साम॑न्यत् वाग॒न्तर्य॑न्ति॒ वै मेति॑ साऽऽग्र॒य॒णं प्र॒त्याग॑च्छत् तदा॑ग्र॒य॒णस्या॑ऽऽग्र॒य॒णत्वं- []

Pada Paata

ए॒ताव॑तीः । वै । दे॒वताः॑ । ता॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । सर्वा॑भ्यः । गृ॒ह्णा॒ति । ए॒षः । ते ।
योनिः॑ । वि॒श्वे॑भ्यः । त्वा । दे॒वेभ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । वै॒श्वदे॒व इति॑ वै॒श्व - दे॒वः । हि ।
ए॒षः । दे॒वता॑या । वाक् । वै । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । य॒ज्ञाय॑ । अति॑ष्ठमा॒ना । ते
। दे॒वाः । वा॒चि । अ॒प॒क्रान्ता॒यामि॒त्यप॑-क्रान्ता॒याम् । तू॒ष्णीम् । ग्र॒हान् । अ॒गृह्ण॑त् । सा ।
अ॒म॒न्य॒त् । वाक् । अ॒न्तः । य॒न्ति । वै । मा । इति॑ । सा । आ॒ग्र॒य॒णम् । प्र॒ति । एति॑
। अ॒ग॒च्छ॑त् । तत् । आ॒ग्र॒य॒णस्य॑ । आ॒ग्र॒य॒ण॒त्वमि॒त्या॑ग्र॒यण॑ - त्वम् ।

TS 6.4.11.3**TS 6.4.11.3****Samhita Paata**

तस्मा॑दाग्र॒य॒णे वा॒ग्वि सृ॑ज्यते॒ यत् तू॒ष्णीं पूर्वे॑ ग्र॒हा गृ॒ह्णन्ते॑ यथा॑त्सारी॒यन्ति॑ म् आ॒ख इ॒यन्ति॑ नाप॑
रा॒थस्या॒-मी॒त्युपा॑वसृजत्ये॒वमे॒व तद॑द्ध्युरा॑ग्र॒य॒णं गृ॒हीत्वा य॒ज्ञमा॒रभ्य॑ वाचं॒ वि सृ॑जते॒ त्रिर॒हिं क॑रोत्यु॒द्रातृ॒-
ने॒व तद् वृ॑णीते प्र॒जाप॑ति॒र्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒य॒णो यदा॑ग्र॒य॒णं गृ॒हीत्वा हिं क॑रोति॒ प्र॒जाप॑ति॒रेव॒- []

Pada Paata

तस्मा॑त् । आ॒ग्र॒य॒णे । वाक् । वी॒ति । सृ॑ज्यते॒ यत् । तू॒ष्णीम् । पूर्वे॑ । ग्र॒हाः । गृ॒ह्णन्ते॑
। यथा॑ । त्सा॒री । इ॒यन्ति॑ । मे । आ॒खः । इ॒यन्ति॑ । न । अ॒पेति॑ । रा॒थस्या॒मि । इति॑ ।
उ॒पा॒व॒सृ॒जती॒त्युप॑ - अ॒व॒सृ॒जति॑ । ए॒वम् । ए॒व । तत् । अ॒द्ध्युः । आ॒ग्र॒य॒णम् । गृ॒ही॒त्वा ।

य॒ज्ञम् । आ॒र॒भ्येत्या॑-र॒भ्यं । वाच॑म् । वी॒तिं । सृ॒ज॒ते । त्रिः । हिम् । क॒रो॒ति । उ॒द्गा॒तृ॒नित्यु॑त्
- गा॒तृन् । ए॒व । तत् । वृ॒णी॒ते । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा - प॒तिः । वै । ए॒षः । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः
। यत् । आ॒ग्र॒य॒णम् । गृ॒ही॒त्वा । हि॒क॒रो॒तीति॑ हिम् - क॒रो॒ति । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा-प॒तिः । ए॒व ।

TS 6.4.11.4

TS 6.4.11.4

Samhita Paata

तत् प्र॒जा अ॒भि जि॑घ्रति॒ तस्मा॑द् व॒थ्सं जा॒तं गौ॒र॒भि जि॑घ्रत्या॒त्मा वा ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॑ग्र॒य॒णः
सर्व॑नेसवनेऽभि गृ॒ह्णा॒त्या॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञः सं त॑नोत्युपरि॑ष्टा॒दा न॑यति॒ रेतं॑ ए॒व तद् द॑धात्य॒धस्ता॒दुप॑
गृ॒ह्णा॒ति प्र ज॑नयत्ये॒व तद्ब्र॑ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॒ कस्मा॑त् स॒त्याद्-गा॑य॒त्री क॒नि॒ष्ठा छ॒न्द॑साः स॒ती सर्वा॑णि
सर्व॑नानि वह॒तीत्ये॒ ()-ष वै गा॑य॒त्रियै॑ व॒थ्सो यदा॑ग्र॒य॒णस्तमे॒व तद॑भिनि॒वर्तः॑ सर्वा॑णि सर्व॑नानि वह॒ति
तस्मा॑द् व॒थ्सम॒पाकृ॑तं गौ॒र॒भि नि॒ वर्त॑ते ॥

Pada Paata

तत् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒भी॒तिं । जि॑घ्रति॒ । तस्मा॑त् । व॒थ्सम् । जा॒तम् । गौः ।
अ॒भी॒तिं । जि॑घ्रति॒ । आ॒त्मा । वै । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः । सर्व॑नेसवन् इति॑
सर्व॑ने - स॒वने॑ । अ॒भी॒तिं । गृ॒ह्णा॒ति । आ॒त्मन् । ए॒व । य॒ज्ञम् । स॒मि॒तिं । त॒नो॒ति । उ॒परि॑ष्टात्
। ए॒तिं । न॒य॒ति । रेतः॑ । ए॒व । तत् । दु॒धा॒ति । अ॒धस्ता॑त् । उ॒पे॒तिं । गृ॒ह्णा॒ति । प्रे॒तिं ।
ज॒न॒य॒ति । ए॒व । तत् । ब्र॒ह्मवा॑दिन॒ इति॑ ब्रह्म - वा॒दिनः॑ । व॒द॒न्ति । कस्मा॑त् । स॒त्यात् ।
गा॒य॒त्री । क॒नि॒ष्ठा । छ॒न्द॑साम् । स॒ती । सर्वा॑णि । सर्व॑नानि । वह॒ति । इति॑ () । ए॒षः

। वै । गा॒य॒त्रि॒यै । व॒थ्सः । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः । तम् । ए॒व । तत् । अ॒भि॒नि॒व॒र्त॒मित्य॑भि -
नि॒व॒र्त॑म् । सर्वा॑णि । स॒व॑नानि । व॒ह॒ति॒ । तस्मा॑त् । व॒थ्स॑म् । अ॒पा॒कृ॑त॒मित्य॑प - आ॒कृ॑तम् ।
गौः । अ॒भ । नी॒ति॑ । व॒र्त॒ते ॥